

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הדבר הכי נפלא שיש בעולם הוא אהבה. אהבה היא נס.
מי שלא חווה אהבה חי בטבע, כמו חיה.
אבל מי שחווה אהבה אמתית — גם האהבה לה, גם האהבה לישראל,
גם האהבה לארץ וגם האהבה לתורה — חי בנס.
[מתוך השיעור 'לראות את הנסים']

ויקרא תשפ"ג

ויזרא ה'תשפ"ג

22 קידושי קטן
 "ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
 אמא עוזרת להתחתן

25 "מציב גבול אלמנה"
 מלכות ישראל – תיקון המדינה
 חוק בלתי חוקי

26 הסיפור החסידי
 ישועה למעידים
 הרבי הרש"ב

28 מענות ותשובות
 תשובות הרב לשואלים
 משיח בן יוסף ומשיח בן דוד
 במציאות הפוליטית היום
 וחזון משותף לימין ולשמאל

**29 פִּאצ'וֹר לְאֵלֶיךָ
 עֲמוּד הָעֲבוּדָה**
 רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ עַל עֲבוּדַת הַקְּרֻבָּנוֹת בְּבֵית
 הַמִּקְדָּשׁ וְעַל אֵיךְ לִהְיוֹת "שְׂרוּף עַל ה'"

04 משפט וצדקה
 נקודה מעובדת
 ערכי עם ישראל בגלות ובארץ ישראל

05 "איה אלהי המשפט"
 שרשי המאבק על הרפורמה המשפטית
 עומק המאבק בין הימין לשמאל –
 הצדקה או המשפט?

09 חק הבורא
 מפגש עם ישיבת חומש
 המעבר מ"לא יכרע ולא ישתחוה"
 ל"משנה למלך"

11 לראות את הנסים
 "צאתכם לשלום" לטסים לשליחות
 בהודו
 הדרכות לפעילות וברכת הצלחה
 עם התבוננות מיוחדת

16 "אין ערך אליך"
 פרק מ' בתהלים ו"בן ארבעים לבינה"
 התבוננות במאורעות חיי האדם וההכרה
 שהכל חלק מתכנית נצחית

20 "תמימות כאחד"
 קול שמחה
 מצוות ה' כגילוי של תמימות ופשיטות

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה נצח אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי **נפלאות היקרים**. שבת **פרשת ויקרא** פותחת את חדש ניסן, "ראש חדשים", עם גליון חדש, מלא בכל טוב [עם הרבה התבוננויות חסידיות אקטואליות].

השבוע בגליון:

ארבעה שיעורים טריים ואקטואליים השבוע באמתחתנו. השיעור הראשון – "איה אלהי המשפט" – מהווה **מבט חסידי-פנימי על סוגיית הרפורמה המשפטית** ומבאר את **שרשי המחלוקת בין הימין לשמאל** וההבדלים בין הנהגת עם ישראל בחו"ל ובארץ ישראל. השיעור השני – **חק הבורא** – שיעור קצר לתלמידי **ישיבת חומש**, מעלה על נס את **השינוי בהנהגתו של מרדכי שמ"לא יכרע ולא ישתחוה"** הופך להיות "**משנה למלך אחשורוש**" ומציע איך ליישם זאת בעבודת האדם. השיעור מקבל **משנה תוקף** השבוע עם ביטולו החלקי של חוק ההתנתקות והסדרת מעמדה של הישיבה. [להרחבה בנידון, ראו במדור **מלכות ישראל – תיקון המדינה** בגליון].

השיעור השלישי – **לראות את הנסים** – הוא שיעור "**צאתכם לשלום**" לטסים לשליחות **לבתי חב"ד בדומסאלה: הודו** ובו צידה רוחנית לדרך – על **עניינו של חודש ניסן, היחס למתיחות בארץ ועוד**.

את חלק השיעורים חותמת **התבוננות בפרק מ' בתהלים** וב"בן ארבעים לכינה" – "אין ערך אליך" – שיעור יסודי המלמד על שיא ה"**מבין דבר מתוך דבר**" הנדרש בהתבוננות. **מבט נכון על פרטי החיים** מאפשר **לזהות את נסי ה'** (כפי שדובר גם בשיעור הקודם) ולקבל השראה מהנפלאות והמחשבות האלוקיות המופיעות בתוכנו וסביבנו, עד לעליה שב"אין ערך" ביחס לנקודת-המוצא של ההתבוננות.

רוצים עוד התייחסויות אקטואליות? גם המדורים **מלכות ישראל ומענות ותשובות** השבוע נוגעות בעניינים אקטואליים.

סדר לימוד לשבוע פרשת צו הבעל"ט: משנה מועד קטן פרק א'; נ"ך יומי, ספר משלי מפרק י"א ועד פרק י"ד.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

צדקה ומשפט

והנהגת הצדקה צריכה להיות על פי אמתה של תורה (שאם לא כן הצדקה-לכאורה מזיקה גם לנותנים וגם למקבלים). ועדיין, יש מקום לבירור הנוקב מי מהערכים הללו עיקרי וקודם, כפי שאכן מצאנו בתנ"ך שלעתים נאמר "צדקה ומשפט" ולעתים "משפט וצדקה". מי צודק?

חזון הגאולה הוא "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". עבור מי שגר בארץ ("ציון") העיקר הוא תיקון המשפט, בו תלוי כינון מלכות ישראל כראוי – "מלך במשפט יעמיד ארץ", "בית דוד כה אמר הוי' דינו לבקר משפט". אך עבור היהודים בחו"ל, השואפים לשוב לארץ ("שביה"), העיקר הוא מדת הצדקה. מדת הצדקה שלנו מעוררת את צדקת ה', הנותנת לנו קיום גם בגלות, כשאיינו ראויים לחסד ה'. באותו אופן, מדת המשפט שלנו מעוררת את גילוי משפטי ה' והשגחתו הפרטית. עיקר הגלות הוא התחושה שה' מתעלם מהמציאות ולכן "דרך רשעים צלחה" ומעלת "ארץ אשר הוי' אלהיך דרש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" היא גילוי השגחת ה' הפרטית – לזה זוכים על ידי תיקון המשפט מצדנו (וגם הארץ 'תובעת' שיושביה יהיו ראויים לה בהנהגתם לפי משפט התורה, ואחרת היא מקיאה אותם). כלומר, המתנגדים לתיקון המשפט שואפים לנורמות בין-לאומיות, השייכות לחוץ לארץ ומתאימות בגלות, אך בארץ ישראל נדרש מעמנו תיקון המשפט.

אכן, "עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" ובסופו של דבר יתחברו לגמרי המשפט והצדקה – יתברר כי על פי משפט-צדק של התורה יש להיטיב לכל וכי ההטבה-הצדקה האמתית עם כולם היא הנהגת משפט-צדק של התורה.

בארץ ניטש היום מאבק על דמות מערכת המשפט ועל יחסי הכוחות בין הרשויות. השמאל טוען להפרדת רשויות בדמוקרטיה ולחיזוק מערכת המשפט מתוך חשש מעריצות-הרוב. הימין אומר שהשלטת הדעות הפרוגרסיביות על ידי בית המשפט ושלוחותיו, בטענת 'מלוא כל הארץ משפט', היא עריצות-המיעוט הפוגעת ביסוד הדמוקרטיה.

אכן, מתחת לפני השטח, הוויכוח האמתי כמעט הפוך: השמאל-החילוני שואף להשליט, דרך מערכת המשפט, 'שיח זכויות' שאינו מבוסס על משפט, חוק וצדק אלא על שאיפה להטבה לכל ללא כל תנאי-סף ודרישות – מכאן הרצון להיטיב גם עם הערבים, המסתננים וכו'. לעומת זאת, הימין-הדתי שואף להשתחרר מהערכים הזרים הנכפים על עם ישראל מתוך מגמה פנימית לחתור למשפט-צדק המבוסס על ערכי התורה, המודדת מה מגיע לכל אחד בצדק וביושר. הצגה כזו של הדברים מגלה שבעצם יש כאן עימות בין שני ערכי-יסוד של עם ישראל, משפט וצדקה, שכל חלק בעם נוטה להדגיש אחד מהם.

כמובן, באופן המתוקן והשלם נדרשים מאתנו שני הערכים – לצד משפטי התורה יש מקום להנהגת צדקה שלפנים משורת הדין (ו"לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה ולא עבדו [עשו] לפנים משורת הדין")

שיעור

שרשי המאבק על הרפורמה המשפטית

"איה אלהי המשפט"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר בליל שבת התייחס הרב לסוגיה האקטואלית הבוערת של **הרפורמה המשפטית**. מתוך עיון בפסוק היחיד בו נקרא ה' "**אלהי המשפט**" הסביר הרב **שעומק המאבק** בין הימין והשמאל הוא האם העיקר הוא **המשפט** או **הצדקה**. במודעות של עם ישראל **בחוצ לארץ** – שהשמאל רוצה לאמץ... – העיקר הוא **הצדקה**, אך תיקון החיים **בארץ** וגילוי השגחתו הפרטית של ה' בה תלויים בתיקון **המשפט** דווקא. כמוכן, המבט המעמיק הזה על המאבק מלמד כי על אף שבארץ נדרשת **ההכרעה** של תיקון המשפט, הרי **התמונה השלמה** דורשת את **שתי הגישות** גם יחד – "ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט".

אִיה אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט^א. סיום הפסוק כאן, "איה אלהי המשפט", הזכיר לי את נושא הרפורמה המשפטית – זהו המקום היחיד בתנ"ך בו ה' מכונה "אלהי המשפט" וכנראה צריך להעמיק כאן בשביל להבין את הקשר של "אלהי המשפט" למציאות שלנו היום.

מהו פשט הפסוק? רש"י מסביר:

לפי שאתם רואים דרך רשעים צלחה וצדיקים מעונים ונכשלים אומרים אתם בלבבכם אחת מב' דרכים הללו: כל עושה רע טוב בעיניו או אין דין ואין דיין ליפרע. וכן פתרון לשון המקרא "כל עושה

מי שהספיק כבר לקרוא בחוברת "נפלאות" של השבוע את הגב ואת המדור תיקון המדינה ראה שהנושא הוא הרפורמה המשפטית והמחאה כנגדה. זהו הנושא שמרעיש כעת את כל הארץ, אז ננסה להעמיק בו עוד.

התגובה להסתר ההשגחה בגלות

בלימוד הפרק היומי שלנו בתנ"ך סיימנו השבוע את תרי"עשר. לקראת סיום ספר מלאכי, בסיום פרק ב, כתוב "הוֹגְעֵתֶם הוֹי בְּדַבְרֵיכֶם וְאִמַּרְתֶּם בְּמִוֶּה הוֹגְעֵנוּ בְּאִמְרֹתֵיכֶם כֹּל עֲשֵׂה רַע טוֹב בְּעֵינֵי הוֹי וּבְהֶם הוּא תִפָּץ או

נרשם (מהזכרון) ע"י איתחאל גלעד. לא מוגה. ליל שבת ויקה"פ כ"ה אדר תשפ"ג – כפ"ח.

א מלאכי ב, יז.

ימין ושאל – השפט וצדקה

בתנ"ך הרבה פעמים המושג משפט הולך יחד עם המושג צדקה – "משפט וצדקה"^ה או "צדקה ומשפט".^ו את כל המאבק היום בארץ אפשר להסביר כעימות בין שני המושגים האלה: הימין, המאמין והדתי יותר, רוצה את תיקון המשפט, בשאיפה להגיע בסופו של דבר למשפט מתוקן – משפט על פי תורה. במשפט המתוקן כל אחד מקבל את מה שמגיע לו על פי דין. בנגלה של תורה המשפט הוא דין (כמו שפרשת משפטים נקראת בחז"ל פרשת דינים), אבל בפנימיות התורה נאמר "משפט רחמי"^ז, המשפט מגלה את הרחמים. בסדר של תיקון המדינה אצלנו^ח תיקון המשפט, החזרת המשפט העברי, שייך לספירת התפארת שפנימיותה רחמים. התפארת היא הגוף של הז"ת, הלב-העיקר של כל מצע-התיקון שלנו בתיקון המדינה.

מה השמאל רוצה? צדקה. השמאל מדבר על זכויות האדם – זכויות שוות לכולם, בלי בדיקה האם מגיע לאדם או לא. רוצים לתת לכולם, להיות טובים לכולם, גם לערבים, גם למסתננים וכו'.

"ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"

מה היחס בין המשפט והצדקה? את הפטרת שבת חזון חותמים בפסוק "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"^ט. הכינוי "אלהי המשפט" מזכיר קצת את הכינוי "אלהי הארץ" המופיע בסיפור של גרי-האריות. מהי "ציון"? ארץ ישראל בכלל וירושלים ומקום המקדש בפרט. "ציון במשפט תפדה" אומר שהפדיון של ציון, של ארץ ישראל, תלוי במשפט. בכלל, ארץ ישראל היא המקום של גילוי ההשגחה הפרטית – "ארץ אשר הוי"

רע טוב" בעיניו, לכך הוא מצליח אותם, "או" אם אין זאת "איה אלהי המשפט" שאינו נפרע מהם. כאשר לא רואים בעולם הזה שלצדיקים מצליח יותר, ואדרבא, רואים ש"דרך רשעים צלחה"^י, אפשר לחשוב אחד משני דברים: אפשרות אחת היא לחשוב שאם לרשעים מצליח – כנראה זו ההוכחה שה' חפץ בדרך שלהם. כמו שכתוב בתחלת בראשית רבה^{יא} ש"איני יודע באיזה מהן חפץ" – איני יודע אם ה' חפץ במעשיהם של צדיקים או במעשיהם של רשעים – ואם ה' מצליח את מעשיהם של הרשעים כנראה הוא חפץ בהם, "כל עשה רע טוב בעיני הוי' ובהם הוא חפץ". האפשרות השניה שהאדם יחשוב ש"לית דין ולית דיין"^{יב}, שאם הרשעים מצליחים סימן שלה' לא אכפת מה קורה בעולם, אין לו העדפה והוא לא מתערב במציאות – "איה אלהי המשפט!"^{יג}.

רוצים לראות במדינה שה' אתנו – שה' אתנו בכלכלה, שה' אתנו בבטחון, בכל מה שעושים. עיקר הגלות הוא ההסתדר של ה' – העובדה שאיננו רואים השגחה פרטית. היינו רוצים לראות שה' עם הדתיים – שמי שדתי מצליח יותר, שה' חפץ במעשיו, אבל בפועל לא רואים זאת במציאות. יש הרבה אנשים לא-דתיים – אנשים טובים, שעושים הרבה חסד, אבל לא שומרים תורה ומצוות לעת-עתה – שעושים ומצליחים. על התגובה הטבעית לגלות הזו, שהיא תגובה לא נכונה ולא רצויה, מדובר כאן בפסוק.

עיקר הגלות הוא

ההסתדר של ה' –
העובדה שאיננו
רואים השגחה
פרטית. היינו
רוצים לראות שה'
עם הדתיים –
שמי שדתי מצליח
יותר, שה' חפץ
במעשיו, אבל
בפועל לא רואים
את במציאות

ה שמואל"ב ח, טו (ובכ"ד).

ו בראשית יח, ט; תהלים לג, ה; משלי כא, ג.

ז ע"פ הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

ח ספר תיקון המדינה פ"ו.

ט ישעיה א, כז.

י מלכים"ב יז, כו.

ב ירמיה יב, א.

ג בראשית רבה ב, ה.

ד קהלת רבה יא, ח; מדרש תהלים פ"ו.

הגילוי מלמעלה לפי מעשינו

כמו שאמרנו, כל אגרת הקדש בתניא עוסקת בעבודת הצדקה, תוך הסבר כמה פעמים¹ שעבודת הצדקה שלנו ממשיכה גם את מדת הצדקה האלוקית – נתינה לנו בלי מדידה והגבלה לפי מעשינו. על נתינת צדקה נאמר "ובחנוני נא בזאת" – מותר ואף

מצוה לבחון בכך את ה' – כאשר נתינת הצדקה שלנו גורמת ל"והריקתי לכם ברכה עד בלי די"². באותו אופן צריך להסביר לגבי מדת המשפט: המשפט של ה', "אלהי המשפט", הוא השגחה פרטית – בה כל אחד מקבל בדיוק מה שמגיע לו, מה שמדויק ונכון עבורו ב"משפט רחמי". כאשר אנחנו מרגישים שאין מספיק גילוי של השגחה פרטית, שנדמה לעינינו ש"דרך רשעים צלחה וצדיקים מעונים ונכשלים", אנחנו רוצים בעצם לעורר את מדת המשפט של ה' – והדבר תלוי בעבודה שלנו בתיקון המשפט. כדי לראות בגלוי שה' אתנו, מיטיב עם הצדיקים ונפרע מהרשעים (באופן של "רחמי", לצורך תיקונם), אנחנו צריכים לעסוק בתיקון המשפט – ככל שהמשפט בארץ יהיה מתוקן, מבוסס על משפטי התורה, כך תהיה נכרת בארץ השגחתו הפרטית של "אלהי המשפט", "אלהי הארץ", המיטיב לעם ישראל בכלל ולעובדיו בפרט.

תיקון המלכות

נסיים ברמז שיש בפסוק: כמה שוה "איה אלהי המשפט"? **מלכות** (469). איזו מלכות? אם עושים סדרה משלש המלים – **איה** (16) **אלהי** (46) **המשפט** (434) – הבסיס הוא **משיח**, ביאת המשיח וכינון מלכותו תלויים בתיקון המשפט. במספרים הצורניים **מלכות** היא המשולש

ככל שהמשפט
בארץ יהיה מתוקן,
מבוסס על
משפטי התורה,
כך תהיה נכרת
בארץ השגחתו
הפרטית של
"אלהי המשפט"

אלהיך דרש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה וגו"³. במצב מתוקן, בארץ זוכים לגילוי "אלהי המשפט".

לעומת זאת, "ושביה בצדקה" מתייחס למי שנמצא בחוץ לארץ וצריך לשוב לארץ ישראל, והפדיון שלו תלוי בצדקה דווקא. בכלל, עבור מי שנמצא בחוץ לארץ, כל ההתקשרות

לארץ – במגמה לשוב אליה – תלויה בצדקה ליושבי הארץ. לא סתם אדמו"ר הזקן, כשהוא יושב ברוסיה, כותב את אגרת הקדש בתניא ומדבר שוב ושוב על חשיבות הצדקה בכלל והצדקה לארץ ישראל בפרט. התיקון של מי שיושב בחוץ לארץ הוא הצדקה וכשהצדקה הזו מופנית לארץ היא הופכת את יושבי חוץ לארץ ל"שביה" השבים אל הארץ.

על היחס הזה בין היהודים שיושבים בחוץ לארץ ליהודים שיושבים בארץ כתוב בזהר⁴ ש"בנוי דאברהם בגלותא דאדום" ו"בנוי דיצחק בגלותא דישמעאל". בנוי של אברהם אבינו, שעיקר ענינו צדקה וחסד לכולם, נמצאים בגלות אדום – משועבדים בחוץ לארץ, לתרבות העולמית, ואכן העבודה העיקרית שלהם היא "ושביה בצדקה". לעומת זאת, בנוי של יצחק אבינו, השייך למדת הדין, לצדק ולמשפט "מדה כנגד מדה" לפי מעשיו של האדם, נמצאים בארץ ישראל, וצריכים לקיים "ציון במשפט תפדה". בכלל, הקיום שלנו בגלות מבוסס על צדקה⁵, על הגנה ודאגה של ה' למרות שלפי הנהגתנו הן לא מגיעות לנו, ואילו הישיבה בארץ ישראל תלויה בהנהגה המתאימה לה, בכך שנהיה זכאים לכך במעשינו.

יא דברים יא, יב.

יב ראה זרר ח"ג ריט, א. קהלת יעקב ערך 'ישמעאל' וערך 'קליפה' אות כב.

יג ראה פסחים פז, ב.

יד ראה אגה"ק י"ג.

טו מלאכי ג, י.

אליהם" היינו מה שמגיע לו בהשגחה פרטית בעקבות מעשיו, הגילוי של "אלהי המשפט". כמה שזה "ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם"? כמו שאמרנו בפורים, המספר הוא פעמיים **מרדכי היהודי** (שם ש-די) – 628, ששונה בדיוק **צדקה-משפט!**

בקיצור, עיקר מה שאמרנו הוא שהגילוי של "איה אלהי המשפט" בארץ – גילוי השגחתו הפרטית של "אלהי הארץ" – תלוי בעבודה שלנו לתקן את המשפט ושהשמאל רוצה לקיים 'מאך דא חוץ לארץ' ('עשה פה חוץ לארץ')^{כד}... אכן, בסופו של דבר "עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"^{כב} – המשפט יתפשט לכלול את הצדקה וגם יתכלל בתוך הצדקה, ה"משפט צדק" (המגיע לכל אחד בדיוק) יהיה להעניק לכולם צדקה עד בלי די והצדקה הגדולה ביותר תהיה לעשות עם כל אחד ואחד "משפט צדק".

כא היפוך פתגם הצמח'צדק "מאך דא ארץ ישראל" (ראה אג"ק מוהר"י צ"ח"א אגרת עדר).
כב ראה ספרי דברים פ"א; פסיקתא רבתי פרשת שבת ונח ב; ילקו"ש ישעיהו תקג.

של **א-ל – א-ל** (31) כפול הנקודה האמצעית שלו, 16. בביטוי כאן, "איה" בגימטריא 16 ושתי האותיות הבאות הן "אל[הי]"! רמז יפה מאד, שהכפל של "איה" פעמים "אל[הי]" שווה כל הביטוי. בסופו של דבר, כל המשפט הוא גילוי של "חסד אל כל היום"^{טז} ומימוש שלם של הדרך של **אברהם** (העולה ח"פ אל, ושמו נכפל "אברהם אברהם")^{יז} – "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט"^{יח}.

ועוד רמז: איך מתוארת בלשון של המגלה ההשגחה הפרטית שגומלת לכל אחד לפי מה שמגיע לו? כמו שהסברנו בפורים – מתאים לדעת רב הונא^{יט} – תמצית המגילה היא "ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם"^כ. "ומה ראו על ככה" היינו ההנהגה של האדם "ומה הגיע

טז תהלים נב, ג.

יז בראשית כב, יא.

יח שם יח, יט.

יט מגילה יט, א.

כ אסתר ט, כו.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ עיקר הגלות הוא הסתר ההשגחה הפרטית – שנדמה שה' מעדיף את מעשי הרשעים או שאין דין ואין דיין.
- ◆ הימין שואף לחיים של "משפט" והשמאל לחיים של "צדקה".
- ◆ "אלהי המשפט" הוא "אלהי הארץ" – בארץ העיקר הוא תיקון המשפט, "ציון במשפט תפדה".
- ◆ בחוץ לארץ העיקר הוא עבודת הצדקה (ובפרט צדקת ארץ ישראל) – "ושביה בצדקה".
- ◆ "בנוי דאברהם [חסד-צדקה] בגלותא דאדום [בחו"ל] ובנוי דיצחק [גבורה-משפט] בגלותא דישמעאל [בארץ ישראל]".
- ◆ כשם שגילוי הצדקה מלמעלה תלוי בצדקה שלנו כך גילוי המשפט (השגחה פרטית) מלמעלה תלוי בתיקון המשפט מצדנו.
- ◆ השמאל רוצה 'מאך דא חוץ לארץ' ועלינו לשאוף ל"עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות".
- ◆ התכלית היא יחוד צדקה ומשפט – גילוי שלפי משפט-צדק מגיעה לכולם צדקה ושמשפט-צדק עם כל אחד הוא הצדקה הגדולה ביותר.

שיעור

חפגש עם ישיבת חומש

חק הבורא

קיצור מהלך השיעור

בשבת כִּי־תשא שבתו אצל הרב **בחורי ישיבת חומש** תובב"א עם ראש הישיבה, הרב **אלישמע כהן** שליט"א. מעבר לשיעורים, שהתנהלו כסדרם, ולגילויי החבה של הרב לבחורי החמד, הוקדש זמן קצר לנושאים השייכים ל**מתחולל בישיבה וסביבה** היום והדברים מובאים כאן בפני עצמם.

ולא ישתחוה"^ב הוא נעשה "משנה למלך"^ג, וגם כשהוא "משנה למלך" נשאר אצלו התוקף של "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"^ד.

אתה רוצה להסביר את השאלה יותר בפירוט בהקשר של הישיבה?

אמרתי לאחד מחברי הכנסת החשובים שעוסקים בחוק לביטול חוק ההתנתקות שהוא פוגע בישיבה... עד עכשיו התרגלנו להיות מקום לא־חוקי, שעושה הכל במסירות־נפש, ומה נעשה כעת כשנקבל אישור חוקי?! הוא אמר שזו לא בעיה, ויש בחוק סעיף תקציבי שיממן לנו טיפול פסיכולוגי. אז באנו לפסיכולוג הגדול שיעזור לנו...

ב אסתר ג, ב.

ג שם י, ג.

ד ורמז: "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחרוש" עולה ו"פ (ממוצע כל תבה) "ומרדכי [לא יכרע ולא ישתחוה]".

שבת שלום לכולם.

'מאך דא חומש'. ודאי מכירים את הפתגם של הצמח־צדק שאמר בחוץ־לארץ "מאך דא ארץ ישראל"^א, כאשר אנחנו מחוץ לחומש צריך לומר 'מאך דא חומש'.

הרב אלישמע, אתה מוזמן לנהל את הדיון על המתחולל בחומש.

נשיאת הפכים בין לא־חוקי וחוקי

באירת פורים, איך עוברים מהמצב של "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" למצב של "ומרדכי משנה למלך אחרוש"?

הרב: שאלה טובה. בזכות ה"ומרדכי לא יכרע

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שבת כי תשא, י"ח אדר תשפ"ג - כפ"ח.

א ראה אג"ק מוהרי"צ ח"א אגרת עדר ועוד.

אנחנו צריכים להיות בחק הבורא – שהוא גם חק הבורא – ישיבה חוקית לפי החוק של ה' יתברך

בלי שום כיווץ. ככה אתם צריכים ללמוד בחומש, גם נגלה וגם חסידות. אבל בהחלט מתאים שהבחורים כאן בישיבה – בבוא העת – גם יהיו שרים בממשלה.

מי שיש לו את התכונה של "לא יכרע ולא ישתחוה" יוכל להיות שר טוב ולעשות זאת בצורה הכי רצינית, כמו שהקב"ה מתייחס ברצינות לחוקים שהוא חקק במציאות. אפשר להיות גם בחור ישיבה, ששקוע בתורה ולא מתפעל משום חוק, וגם שר בממשלה. כשאתם תהיו שרים בממשלה זה רק יעשה טוב לעם ישראל.

לעשות בלי לשאול

למדנו¹ את דברי הרבי ר' בונים מפשיסחא² על המדרש³ שמסביר כי "יפה את רעיתי כתרצה"⁴ היינו הכח של ישראל לכוון מלבם לרצונו של ה', בלי צורך ללמוד את הדברים. הפעילות בחומש היא דוגמה טובה – יתכן שרבנים היו אומרים שאין טעם להשקיע בענין אבל ברוך ה' אתם פועלים ומצליחים. כתוב⁵ שאם מרדכי הצדיק היה שואל האם להתגרות בהמן הרבנים היו אומרים לו שאסור לעשות זאת – טוב שהוא לא שאל, לכן "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה". הרבי מליובאוויטש אמר לחמי, הרב משה-צבי סגל ע"ה, שיש חסידים ששואלים ואחר כך עושים ויש חסידים שעושים ואחר כך מדווחים, ושהוא צריך להיות מהסוג השני. לא לבזבז זמן – צריך להתקדם לפי מה שהלב אומר. אם חמי היה חי היום – ברור לי שהוא היה בחומש...

אצל הראשונים יש מושג ש"אין לנמנעות טבע קים בחק הבורא"⁶. בעולם שלנו יש דברים שהם "נמנעות", הפכים שלא יכולים להיות ביחד, אבל אצל הקב"ה אין כזה דבר "נמנעות" –

גם הפכים גמורים יכולים להיות ביחד. אנחנו צריכים להיות בחק הבורא – שהוא גם חק הבורא – ישיבה חוקית לפי החוק של ה' יתברך, ושם אפשר להיות גם לא-חוקיים וגם חוקיים ביחד, גם "לא יכרע ולא ישתחוה" וגם "ומרדכי משנה למלך".

הקב"ה משוחרר לגמרי מכל החוקים, אבל הוא חקק חוקים במציאות והוא מתייחס אליהם ברצינות – צריך להרגיש משוחרר מכל החוקים, אבל גם לדאוג שהדברים יסתדרו לפי החוק. הדוגמה לכך היא הרבי הרי"צ, שפעל ללא חת נגד כל המשטר ברוסיה, במצב של פיקוח נפש, אבל טרח להדגיש תמיד שכל הפעילות שלו היא לפי חוק. מי שלא פוחד להיות לא חוקי גם לא פוחד להיות חוקי.

בחורי ישיבה – שרים בממשלה

כאשר מרדכי נעשה "משנה למלך" פרשו ממנו מקצת סנהדרין⁷ – הם הרגישו שהוא מתעסק יותר מדי בפוליטיקה... אבל בכל זאת הוא עשה זאת לטובת עם ישראל. השליחות של בחור בישיבה היא ללמוד תורה. ודאי כולם מכירים כאן את ההקדמה של ה"אגלי טל", שם הרבי מסוכטשוב, בעל ה"אבני נזר", מסביר איך צריך ללמוד תורה – בחשק, בתענוג, בהרחבה,

ה ש"ת הרשב"א סוף תשובה תיח; מאמר חיקור דין לרמ"ע מפאנו ח"ד פ"ט.

ו אג"ק מוהרי"צ ח"ב אגרת שפו (עמ"פ). ובכ"מ (וראה גם אג"ק אדה"ז ח"ב עמ' צח וש"נ). וראה גם שיעור ר"ח אייר תשע"ה.

ז מגילה טז, ב.

ח נלמד במהלך השיעור. וראה גם שיעור כ"ג אד"ר תשפ"ב (נדפס בגליון פקודי דאז, ועובד בגליון אביטה נפלאות ויקה"פ ויקרא השתא).

ט קול שמחה ויקהל.

י שיר השירים רבה עה"פ.

יא שיר השירים ו, ד.

יב ראה תרגום על אסתר ד, י (והובא ונדון באור חדש למהר"ל עה"פ שם וכן עה"פ ג, ג) וראה התועודיות ליל פורים תשע"ד, תשס"ו ועוד.

שיעור

"צאתכם לשלום" לטסים לשליחות בהודו

לראות את הנסים

קיצור מהלך השיעור

לקראת **חג הפסח** הבעל"ט יצאו כמה מהתלמידים לתגבר את **הפעילות בבתי חב"ד** בדרכימקוט ובאגסו בראשות הרב דרור־משה שאול שליט"א. בדרכם לטיסה הם עברו אצל הרב וקבלו **צידה רוחנית** לדרך – **הדרכות לפעילות** וגם ברכת הצלחה עם **התבוננות מיוחדת**.

חדש ניסן. הנושא של חדש ניסן הוא נס. כתוב שחדש ניסן הוא חדש של נסים^א, חדש של גאולה^ב – שהיהודי יראה בחיים שלו נסים. כמו שהיו אז נסים – יש גם היום נסים. הנסים בדרך כלל מלובשים בדרך הטבע, לכן צריך "מסמך גאולה לגאולה"^ג – אנחנו בתקופה של "מסמך גאולה לגאולה", להסמין את גאולת פורים לגאולת פסח. מה השוני ביניהן? גאולת פורים היא גאולה על ידי נס שמלובש בטבע וגאולת פסח היא על ידי נסים גלויים שלמעלה מהטבע. צריך להסמין אותם – לקשר ביניהם. בחיים שלנו בדרך כלל הנסים מלובשים דרך

[אחרי סבב עם היוצאים לשליחות וקצת בירור על מה שלומדים.] הנפלאות מגיע להודו? [לא יכול להגיע פיזית, אפשר להדפיס שם.] קודם כל שכולם ילמדו את הנפלאות... תמשיכו ללמוד שם את המסכת שלומדים בישיבה בעיון, בגיטין. בהלכה ללמוד שו"ע אדמו"ר הזקן. בחסידות, חוץ מהנפלאות וכל הספרים שלנו, כדאי לקחת איזה המשך של הרבי הרש"ב וללמוד בו כל יום – במשך חצי שנה, כולי האי ואולי, אם לומדים טוב, אפשר ללמוד את המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו בבקיאות.

[אפשר לקבל משהו חדש להתחדש איתו לשליחות? משהו ללקסיקון...]

ניסן – להכיר את הנסים

עכשיו, שנוסעים לפני פסח, הולך להיות

נרשם (מהקלטה) ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. כ"ו אדר תשפ"ג – כפ"ח.

א רש"י ברכות נו, א ד"ה "ניסי"; פע"ח שער השופר פ"ה.

ב ראש השנה יא, א.

ג מגילה ו, ב.

לפני 23 שנים – יצאנו מפה, מהסלון של הרב, בשושן פורים. הפעילות הראשונה שעשינו היתה ר"ח ניסן. בזמנו שאלתי את הרב מה לעשות, והרב אמר לפרסם 'ראש חדש האהבה'. ככה פרסמנו, ובאנו עם כלי נגינה כל החבר'ה, עשינו טיול ליער, נגנו שם, ודברנו על זה שה' נגלה לעם ישראל באהבה רבה. זו הפעולה הראשונה שעשינו.]

בעצם זה גם היה שיעור¹ עכשיו, לא מזמן, שדברנו על "נפלאות" – שהדבר הכי נפלא שיש בעולם הוא אהבה. זה גם כן נס. מי שלא חווה אהבה – הוא בטבע, כמו חיה. אבל מי שחווה את האהבה האמתית, גם לה' וגם לישראל וגם לארץ וגם לתורה, חי בנס. מה זה נס? למעלה מהטבע. נחבר את שני הדברים – נס האהבה.

התגברות על המתיחות ויחס להתבוללות

[הרב דרור: אני מניח שהנושא השנה – כל המתיחות שיש היום בארץ – יגיע גם לשם. מאד חשוב איזו הסברה אנחנו אמורים לעשות.] בסדר, הנושא הזה יהיה בנפלאות השבוע, דברנו עליו השבת². [הרב דרור: הדגשתי לכל הבחורים לא לומר דעה פוליטית, רק דעת תורה – אנחנו יהודים מאמינים, לא עוסקים בפוליטיקה, רק בתורה בע"ה. חושב שזה הכי מתקבל.]

שייכת לנושא גם הסיסמה שעשינו בשביל תל אביב, אבל מתאימה לכולם, "מתקדמים ביחד"³ – אתה מדבר על מתיחות כאן? צריך לדבר על היחד דווקא, "יחד שבטי ישראל". איך היחד? באהבה. בני זוג לפעמים מתווכחים – זה גם מוסיף כיף לקשר. מתוך הויכוח צריך לצאת דבר טוב.

הטבע. לא תמיד אפילו רואים אותם, "אין בעל הנס מכיר בנסו"⁴, אבל הנסים הם באותו סדר גודל, באותה עצמה, כמו הנסים הגלויים ואולי יותר. צריך להבין, להסמיק, שכל נס שקורה אתי ביום-יום הוא כמו הנסים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף. כל דבר שה' עושה, כמו אחד שהוא כבר נשוי וצריך פרנסה, כתוב⁵ שהפרנסה קשה לאדם כקריעת ים סוף – אם הוא מצליח, ה' מצליח את דרכו, נעשה לו נס כמו קריעת ים סוף.

נס הוא להתנוסס, "נס להתנוסס"! כשאדם רואה נסים הוא מתרומם, הוא בעצמו מתרומם למעלה מהטבע, בתוך הטבע. זהו הנושא עכשיו – לדבר על הנסים, להרגיש כל יום את הנסים שה' עושה לי, לכל אחד. התכלית של הנסים היא באמת יציאת מצרים – הנס בא כדי שנצא מהמצרים שלנו. כל אחד מוגבל והנס מרומם אותנו, שנצא מהמוגבלות שלנו. כל אחד שמוגבל, עצור בתוך המגבלות, בתוך המצרים שלו, לא יכול לראות אופק חדש.

כל מטייל שנוסע בהודו רוצה לראות אופק חדש – זה הזמן בשבילו. אופק חדש אמתי הוא לצאת מהמצרים שלי ולצאת מהמצרים שלי זה נס – חדש ניסן. שיהיו נסים גלויים, שהנסים שבטבע גופא יתגלו כנסים גלויים.

נס האהבה

[הרב דרור: התחלנו את השליחות בדיוק

ד ע"פ נדה לא, א.
ה פסחים קיח, א.
ו תהלים סו, ו.

ז שיעור ד"ך שבט השתא - נדפס בגליון תרומה.
ח נדפס לעיל בגליון.
ט שיעור י"א תמוז תשע"ז.
י דברים לג, ה.

כל אחד שמוגבל,

עצור בתוך
המגבלות, בתוך
המצרים שלו, לא
יכול לראות אופק
חדש. כל מטייל
שנוסע בהודו
רוצה לראות אופק
חדש - זה הזמן
בשבילו

הילדים באמת יהודים לכל דבר – הם לא אשמים. סך הכל, מי אשם באמת? אנחנו אשמים שיש תופעה כזו! אם אתה עושה להם גן – זה גם מתקן את האשמה שלנו, מה שגרם למציאות האומללה. אם רק בכפר יש תופעה כזו – כמה בכלל יש בהודו? [הרבה. לא מדובר רק על בנות 'בעיתיות' – לפעמים מדובר על בנות ממש איכותיות, שהיו קצינות בצבא]. את הבנות האלו היה צריך לתפוס קודם בבית חב"ד... [בדרמסלה יש 20-25 אלף שמבקרים כל שנה – לא את כולם מצליחים להכניס לבית חב"ד וגם מי שמצליחים להכניס לא תמיד מצליחים ליצור קשר עם כולם. זה אתגר. ה' ירחם, בקיצור. צריך לעבוד שעות נוספות.] שה' יתן לכם יותר כלים, יותר תיקון – עולם התיקון הוא כלים רחבים.

"וחפץ הוי' בידו יצלח"

צריך לדבר הרבה על משיח. משיח בא
בשביל לגאול את כל העולם. כל העולם בצרה,
במצרים, ומשיח יבוא בשביל לגאול אותם –
כל אחד מהצרות שלו, כל הציבורים מהצרות
שלהם. הפרק של המשיח בספר ישעיהו, הפרק
הכי מצוטט, גם אצל הגוים להבדיל – פרק נג
בישעיהו – מתאר את המשיח כאיש מעונה
וכו', שסובל בגלל החטאים של כולם.¹⁰ אבל
הסוף הטוב והמשפט האחרון, הביטוי האחרון,
הוא "וחפץ הוי' בידו יצלח".¹¹

זהו המסר בו אני מברך אתכם כעת
ב"צאתכם לשלום". הענין שלנו הוא לגלות את
הניצוץ של משיח שבתוך כל אחד ואחד. צריך

כתוב¹² שצבור הוא ראשי
תיבות צדיקים בינונים ורשעים.
הצרה מתחילה מהמתח בין
צדיקים לרשעים ותפקיד הבינוני
– וכל אחד מאתנו צריך לומר
על עצמו "הלואי בינוני"¹³ –
לגשר, לפשר ולייחד באהבה
בין הצדיקים והרשעים. היחוד
הזה הוא סוד עבודת הקטרת,
שמרכיב עיקרי בה הוא החלבנה,
המסמלת את פושעי ישראל¹⁴
(והחלבנה עצמה כוללת את

הלבנה הזכה, המסמלת את הצדיקים הגמורים,
ה'מקיף' של כל סממני הקטרת¹⁵).
אתם מנגנים? [אני יודע לנגן באופן בסיסי
אבל אין לי בטחון לנגן בפני אנשים. לזרום עם
זה, ללכת על הנגינה?] כל מטרת הנסיעה שלך
היא להוסיף בטחון לעשות הכל. חלק מהשליחות
היא לנגן חפשי, תהיה משוחרר.

[בפניה לאם המשפחה:] שאת תצליחי מאוד –
מאד עם הנשים – "אברהם מגייר את האנשים
ושרה מגיירת את הנשים"¹⁶. מאד חשוב לשתף
בפעילות הקירוב גם את הבנות שבאות לעזור
לכם עם הילדים – הן לא באות רק לטפל.
[הרב דרור: יש כמה שעות בבית חב"ד שהן
אחריות לו, שכל הערב בשליחות שלהן. עוד
פרוייקט שרצייתי להתחיל השנה הוא גן חב"ד
לילדים של בנות שיש שם שהתבוללו ר"ל –
אבל הילדים יהודים. יש לרב איזה עצה מה
לעשות כדי להציל את הילדים האלו?] לעשות
גן זו עצה טובה. [הרב דרור: השאלה מה צריכה
להיות הגישה, מה צריכה להיות האמירה?]
הילדים צריכים לדעת שיש מצוות, שיש תורה,

יא ככר לאדן (חיד"א) ס"ז בפירוש אבות פ"ב מ"ד; קהלת
יעקב ערך 'שליח צבור' הב'.

יב בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג (עפ"י תניא פכ"ז).

יג כריתות ו, ב.

יד שער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש ג ובכ"ד.

טו רש"י לבראשית יב, ה. (מבראשית רבה לט, יד).

טז ראה שם פסוק ה.

יז שם פסוק י.

ש"חפץ הוי' בידו יצלח".

יש כאן ביטוי של 4 מילים ובכל אחת 4 אותיות – צריך לצייר את האותיות כרבע:

ו ח פ ן
י ה ו ה
ב י ד ו
י צ ל ח

אפשר לצייר כקישוט ולתלות על פתח החדר בבית חב"ד, וצריך גם ללמד את התוכן. בתוך הרבוע של 4 על 4 יש רבוע קטן באמצע. הלב של הרבוע הוא ארבע האותיות שבאמצע – מה הן? הודי! הודי! טוב, אם אכפיל את ה"י, כבר יהיה יהודי. הודי שוה 25 – כמה שוות האותיות מסביב? 345, בגימטריא משה. המסגרת, האותיות שמסביב, היא משה. משה עולה 15 פעמים חיה (23). גם האלכסון של הרבוע, מימין לשמאל, הוא אותיות חדוה – בגימטריא חיה (האלכסון השני בגימטריא חן-חן)¹³. אמדנו שה"ח, ה"חיה, שואפת להיות יחידה – שזה הכל ביחד, "וחפץ הוי' בידו יצלח". בשביל להיות יחידה, להגיע ל-שע נהורין, ה'לב' הוא ה"יהוד, ה"הודי, ספירת ההוד, התמימות.

להתקדם יחד בתמימות

למדנו בשבת¹⁴ על "אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת הוי"¹⁵. המדרש¹⁶ כותב על הפסוק הזה שהוא מדבר על הצדיקים הראשונים שהתמימות שלהם הורתה להם מה לעשות, אברהם ויצחק, והם קיימו את כל התורה עד שלא נתנה. הודי זה ה'לב' של משה ואז הוא הופך להיות משיח, "וחפץ הוי' בידו יצלח",

כד ועוד: המלה הראשונה, "וחפץ", עולה ח"פ חיה (קפד, ה'מרכיב' הראשון של השם משה – קפדקסא – לפי האריז"ל), והמלה האחרונה, "יצלח" (בסוד "מנחם שמו"), עולה ו"פ חיה, כך שהראשון של הביטוי עולה יד פעמים חיה (הממוצע הוא ד"פ חיה, שם קסא של משה, סוד "אם אסק שמים שם אתה", איני יודע וכו').

כה ראה להלן במדור קול שמחה.

כו תהלים קיט, א.

כז ויקרא רבה ב, ו. ובכ"מ.

לדבר על זה, שלכל אחד יש משיח בתוכו, ואם יש מספיק יהודים שמגלים את ניצוץ המשיח הפרטי – יתגלה גם המשיח הכללי. צריך לגלות את ניצוץ משיח והסימן במציאות לכך שהוא פועל הוא "וחפץ הוי' בידו יצלח". זו הברכה לכל אחד ואחת כאן, "וחפץ הוי' בידו יצלח".

רחמי הביטוי – עלית משה למשיח

נעשה תרגיל: כמה שוה בגימטריא "וחפץ הוי' בידו יצלח"? 370, שלם, שע נהורין שהם

כינוי לאור הפנים של

הכתר¹⁷, תיקון "ואמת"¹⁸.

זהו ביטוי ששוה שע. כתוב

ש-שע זה עשר פעמים

37, בגימטריא יחידה, זו

היחידה שבנפש – גילוי

היחידה שבנפש בכל

עשרת כוחות הנפש. כתוב¹⁹

שמשה רבינו, ש"הוא גואל

ראשון", שואף להיות

"גואל אחרון". הוא ידע

שבגלגול הזה הוא לא

יהיה משיח אבל הוא

שואף להיות משיח –

"הוא גואל ראשון הוא

גואל אחרון"²⁰. הביטוי

של השאיפה הזו הוא בכך

שהוא, החיה שבנפש²¹,

שואף להיות היחידה – היחידה היא המשיח²²,

לכל אחד יש

משיח בתוכו, ואם יש מספיק יהודים שמגלים את ניצוץ המשיח הפרטי – יתגלה גם המשיח הכללי. צריך לגלות את ניצוץ משיח והסימן במציאות לכך שהוא פועל הוא "וחפץ הוי' בידו יצלח"

יח זהר ח"ג קכח, ב; קלג, ב; ע"ח שי"ג פ"ד.

יט שמות לד, ו. ראה שער הכוונות דרושי ויעבר דרוש ז. ובכ"מ.

כ וראה פדר"א פ"מ; תרגום ירושלמי ומדרש לקח טוב על שמות ד, יג.

כא ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עה, ב.

כב ע"פ לקו"ת (האריז"ל) תשא ועתה הורד עדיך". ובכ"מ. ראה גם שעשועים יום יום חמישי לפרשת וילך; מעין

גנים במדבר עמ' קמדיקמח וש"נ. ועוד.

כג ע"ח שי"ג פ"ב. ראה ספר הליקוטים משפטים פכ"א; סוד ה' ליראי, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל.

משהו יפהפה.

[על הודי לא כתוב "הודי נהפך עלי למשחית"^{כח}? זה מפחיד...] בסדר, אם תשמרו על התמימות שלכם יהיה בסדר. מקרבים את כולם אם "מתקדמים ביחד". מה זה "מתקדמים ביחד"? תמימות. להרגיש בתמימות שאנחנו כאן ביחד, יש לנו משימה משותפת, שצריך להתקדם – להתקדם לקראת משיח, לקראת הגאולה. אם כל אחד יגלה את המשיח שבו תבוא הגאולה, והסימן הוא "וחפץ הוי' בידו יצלח" – לזכור את המילים האלה.

מה שמצליח בחיים הוא שאדם משדר על הגל של "חפץ הוי'" – אפילו לא מה שה' רוצה

אלא מה שהוא חפץ^{כט}. חפץ הוא רצון עם תענוג^ל. אנחנו רוצים בדרך שה' חפץ, שהיא "חפץ הוי'", והכי כיף לקב"ה שאנחנו מצליחים – הוא רוצה שנצליח, נצליח להביא אותו, לגלות אותו. "חפץ הוי'" בגימטריא **צדיק** – "ועמך כלם צדיקים [כולל ה'רשעים' שיש עמם מתח. ואזי] לעולם [כולל ברגעי הגלות-ההעלם האחרונים] יירשו ארץ [ישוּבו לארץ ישראל ויקימו בה מדינה...]"^{לא}. זהו, זו הברכה, שיתקיים "וחפץ הוי' בידו יצלח" בכל אחד ואחד. שיהיו בשורות טובות. תעדכנו אותי מה קורה – לפחות פעם בשבוע!

כט ובהמשך לסוד העליה ממשה (חיה) למשיח (יחידה): חפץ במילוי – חית פא צדיק – עולה "ישמח משה" (שחרית לשבת), משה משיח, המשולש של 37 (יחידה).

ל לקו"ת שה"ש כח, ד ובכ"מ.

לא ישעיהו ס, כא.

כח דניאל, ח.

הְלוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ עבודת ניסן היא לראות את הנסים בחיינו.
- ◆ עבודת "מסמך גאולה לגאולה" היא להכיר שהנסים המלוּבשים בטבע שווים בעצמתם לנסי יציאת מצרים.
- ◆ תכלית הנסים היא יציאת מצרים – הכרת הנס מרוממת את האדם מטבעו ומוציאה אותו ממצרים.
- ◆ הנס הגדול הוא נס האהבה – מי שלא חווה אהבה שקוע בטבע כמו חיה ומי שחווה אהבה אמתית חי בנס.
- ◆ צרה נובעת ממתיונות בין הצדיקים והרשעים ותפקיד הבינונים לגשר וליחד אותם באהבה.
- ◆ אנו אשמים בהתבוללות ועלינו לתקן זאת למען הילדים היהודים שנולדו לאבות גוים ואמהות יהודיות.
- ◆ תפקידנו לגלות ניצוץ משיח בכל אחד והסימן לכך הוא "וחפץ הוי' בידו יצלח".
- ◆ שאיפת משה היא לעלות מהיותו "גואל ראשון" (במדרגת החיה) להיות "גואל אחרון" (במדרגת היחידה).
- ◆ עבודת "מתקדמים ביחד" היא התחושה בתמימות שיש לכולנו שליחות משותפת – להביא את הגאולה.
- ◆ ההצלחה בחיים תלויה בשידור על הגל של "חפץ הוי'" – הרצון הפנימי ורווי התענוג של ה', שחפץ בהצלחתנו לגלותו בעולם.

"אין ערך אליך"

קיצור מהלך השיעור

עבודת־היסוד החסידית היא **התבוננות** – התעכבות על הבנת דבר מסוים כדי לזכות להיות "מבין **דבר מתוך דבר**" מתוכו. הבנת דבר מתוך דבר יכולה להיות פשוטה־יחסית, לימוד **ההשכלות** הפרטניות של התובנה, והיא יכולה לטפס מעלה־מעלה עד הבנת **דברים גדולים ומופלאים**, שלמעלה מטעם ודעת, מתוך התבוננות בפרט מסוים. בסופו של דבר, המגמה היא שהאדם יוכל להתבונן בפרטי חייו **ולהתעלות** מתוכם – לזהות את **יד ההשגחה** במחשבותיו שלו ובמאורעות חייו, לזהות בהם נס פלאי ולהכיר שהכל חלק **מתכנית אלקית** נצחית. ההבנה הזו, הבנת דבר נפלא באין־ערוך מתוך המציאות הגלויה לעינינו, מביאה להכרה **באפסות היכולת שלנו** להביע את **גדולת ה'** ולבטול בפניו. השיעור הקצר הזה הוא התבוננות ב**פרק מ' בתהלים** שמסר הרב לכבוד יום הולדת של אחד התומכים הגדולים בפעילות – דוגמה־חיה לצמיחת **תובנה כללית** יסודית, השייכת לכולנו, מתוך **ההתבוננות** השייכת ל**אדם פרטי** בזמן פרטי בחייו.

שלוש מדרגות בינה

(דדוקציה בלע"ז), שהיא הבנת דבר קטן מתוך דבר גדול, ויש הבנת כלל מתוך פרט (אינדוקציה בלע"ז), הבנת דבר גדול מתוך דבר קטן – שתי מדרגות שמכוונות כנגד בינה עילאה ותבונה¹. אכן, בתוך המדרגה העליונה עצמה, של הבנת דבר גדול מתוך דבר קטן (אינדוקציה), יש שתי מדרגות. אפשר להבין כלל מתוך פרט, אבל שהכלל יהיה עדיין בערך לפרט – לעשות הפשטה נכונה לפרט, שמסיקה ממנו את הכלל, אבל בלי 'קפיצת מדרגה' בהבנה. אבל הדרגה

במשנה המפרטת את גילאי האדם בפרקי אבות כתוב "בן ארבעים לבניה"². התכונה של הבינה היא "מבין דבר מתוך דבר"³. בהבנת דבר מתוך דבר יש רמות שונות – מדרגות שונות של בינה. בכללות מוסבר⁴ שיש הבנת פרט מתוך כלל

נרשם ע"י אית'אל גלעד. לא מוגה. ז"ך אדר תשפ"ג – כפ"ח. א אבות פ"ה מכ"א.

ב ראה רש"י על דברים א, יג ועוד (ע"פ חז"ל בכ"מ). ג תשובת השנה מאמר "עץ החיים ועץ הדעת". ראה גם הערות לספר הנפש פ"ו הערה פא; הערות למבוא הספר אותיות לשון הקדש הערה קמב.

ד ראה שיעור ד' תשרי תשע"א.

"בן ארבעים לבניה" – פרק ה בתהלים

כל מה שאמרנו הוא הקדמה להתבוננות בפרק מ' בתהלים – הפרק שלפי מנהג הבעל שם טוב¹ אומר מי שנכנס לשנת הארבעים שלו. הפסוק העיקרי שנדרש בחסידות² מתוך פסוקי פרק מ' בתהלים הוא פסוק ו': "רבות עשית אתה הוי' אלהי נפלאותיך ומחשבתך אלינו אין ערך אליך אגידה ודאברה עצמו מספר".

יש על הפסוק דרוש מופלא של רבי הלל מפאריטש בפלח הרימון בראשית³ – ממש פירוש יפהפה של הפסוק. בכל אופן, אנחנו נפרש את הפסוק לפי דרכנו, על הענין האמתי של "בן ארבעים לבניה" שקשור לפרק שאומרים בשנת הארבעים.

מי"ט כסלו השנה אנחנו לומדים⁴ את הפסוקים שאומרים כל יום בתפלה (ב"יהי כבוד") – "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום"⁵ "עצת הוי' לעולם תעמדם מחשבות לבו לדוד ודו"⁶. מתבקש לעשות כאן כעין גזרה שוה בין "רבות עשית אתה הוי' אלהי" ל"רבות מחשבות בלב איש" ובין "נפלאותיך ומחשבתך אלינו" ל"עצת הוי' לעולם תעמדם מחשבות לבו לדוד ודו". לאור החיבור הזה נתבונן כאן בכל הפסוק:

"רבות עשית אתה הוי' אלהי"

כאשר למדנו את הפסוק "רבות מחשבות בלב איש" הסברנו שהוא יכול להתייחס אמנם גם למחשבות לא מכוונות, אבל גם למחשבות טובות ורצויות. בפסוק הקודם שאומרים ב"יהי כבוד", "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים"⁷, מדובר בפירוש במחשבות שליליות,

האמתית של "מבין דבר [גדול] מתוך דבר [קטן]" היא הבנה של כלל שהוא באין ערוך לפרט – הבנה של אור אין סוף הסובב כל עלמין מתוך אור אין סוף הממלא כל עלמין, כמובא בחסידות⁸. במדרגה הזו הפרט מעורר הבנה שהיא לגמרי באין-ערוך מנקודת ההתחלה, הבנה של מקיפים גדולים מאד. החוויה היא שאני מתבונן בפרט ופתאום מרגיש אור גדול מקיף שבא מאין, "מאין באת", ממקום שבאין-ערוך להתבוננות עצמה. על המדרגה הגבוהה של ההבנה נאמר שבימי משה רבינו "נבונים" לא אשתכחו⁹ – היו נבונים שהצליחו לגזור פרטים מתוך הכלל ואפילו כאלה שהצליחו להסיק נכון על הכלל ה'פשוט' מתוך הפרט, אבל לא כאלה שהצליחו להגיע להבנה שבאין-ערוך מתוך הפרטים.

אם כן, יש כאן שלש מדרגות של הבנה, לפי ההגיון של חש"מ-מל¹⁰ – דדוקציה-אינדוקציה-אינדוקציה. בחינה אחת נמוכה של הבנת הפרט מתוך הכלל; מדרגה שנייה של הבנת הכלל מתוך הפרט, אבל כלל שהוא עדיין בערך לפרט; ומדרגה שלישית שהבנת הפרט גורמת להתעוררות פלאית של הבנת דבר שבאין ערוך. הכנעה-הבדלה-המתקה (חש"מ-מל) הן גם בסוד השתלשלות-התלבשות-השראה¹¹ – הדדוקציה היא השתלשלות של הפרטים מהכלל. הכלל שבערך הפרט נבדל ממנו אך מתלבש ומתיישב בו היטב. הכלל שבאין-ערוך לא נתפס בפרט המסוים אך הוא שורה עליו, בסוד סובב כל עלמין הנמצא בכל מקום, ובכך נותן השראה גדולה בנפש 'לרדוף' אחרי השי"ת, בסוד "ונדעה נרדפה לדעת את הוי'"¹².

יב. הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רסה.
יג. לדוגמה, ראה תו"א לא, ג"ד; לקו"ת צו יב, ד. ובכ"מ (וראה גם בהערה הבאה).
יד. ראה שני פירושים בפסוק בפלה"ר מקץ (קו, ב ואילך).
טו. התועודות י"ט כסלו. נדפסה בגליונות ויגש יחי.
טז. משלי יט, כא.
יז. תהלים לג, י.
יח. שם פסוק ט.

ה. תו"א א, א.
ו. אבות פ"ג מ"א.
ז. עירובין ק, ב.
ח. כש"ט (קה"ת) אות כח.
ט. ראה **הטבע היהודי** מאמר "המודעות העתידית" עמ' מה ואילך; **בעתה אחישנה** פ"א ובכ"ד.
י. תניא פמ"ח.
יא. הושע ו, ג.

"אתה הוי"

אלהי". במה
מתבטא שה' הוא
אלהי", באופן
אישי ופרטי?
במחשבות שהוא
נוטע בתוכי

אפילו מתלבש בטבע אבל אני רואה שהוא דבר פלאי, שהוא בא מהכתר, מקור הפלא^כ, ובעצם הוא למעלה מכל ההבנה שלי. "מחשבתך" היינו ה"מחשבות לבו לדר ודר" – שאני רואה שהמחשבה של ה' היא דבר קיים וממשיך מדור לדור. הדבר הנפלא הוא החויה של ההוה, הפלא שאני רואה נס, כמובן גם מודה עליו, אבל עדיין איני רואה שבנס הזה יש מה שהרבי קורא "פעולה נמשכת". הנס הוא נקודת מוצא, הברקה ראשונה, אבל המחשבה של ה' היא שיצא מהנס משהו תמידי, משהו שנמשך לעד, לדורי דורות. שלא רק נוגע לי, עכשיו, ברגע הזה – הנס נוגע גם לכל המשך החיים שלי וגם לכל המשך חיי הצאצאים שלי, "לדר ודר". יש ביטויים בלוח "היום ויום"^{כא} שצריך לדעת שמה שעושים ואיך שמתנהגים – בקיום המנהגים וכו' – משפיע לדורות הבאים. מה שמתוכנן אצל הקב"ה להשפיע הלאה, הפעולה של הנסים שהוא עושה לא רק בשביל הרגע אלא בשביל הנצח, נקרא מחשבה – "מחשבות לבו לדר ודר".

שוב, "נפלאותיך" היינו עצם חווית האור הגדול ואילו "ומחשבתך" הן הפעולה הנמשכת מהפלא. הפלא הוא בכתר והמחשבה היא בחב"ד, התכנון והתכנות של הקב"ה לגבי המשך הדורות (והוא סוד "מפלאות תמים דעים"^{כב} – "מפלאות" היינו "נפלאותיך" ו"תמים דעים" העולה חכמה-בינה-דעת, כללות החב"ד בדעת, תמימות הדעת, היינו "מחשבתך").

"אין ערך אליך"

ההמשך הוא "אין ערך אליך". כל ההקדמה היתה בשביל לפרש את המשפט הזה – "אין ערך אליך" היינו הבינה להבין דבר מתוך דבר, טובב מתוך ממלא, באופן של אין ערך לגמרי.

מחשבות של קליפה, אבל "רבות מחשבות בלב איש" יכול בהחלט להתייחס גם לתכנונים של האדם לעשות מצוות, ללמוד תורה ולפעול כל טוב לפי הבנתו.

הגזרה-שוה של "רבות" – "רבות" תלמד אותנו שצריך להכיר ביחס ל"רבות מחשבות בלב איש" שהן בגדר "רבות עשית אתה הוי' אלהי". כלומר, עלי לדעת שכל המחשבות הטובות שלי, כל התכניות שלי, התובנות שלי מה צריך לעשות ואיך צריך להתנהג, במה כדאי להשקיע כדי להרויח, כל הדברים הטובים שאני רוצה לפעול בעולם בגשמיות וברוחניות – הכל בא מה', "אתה הוי' אלהי". במה מתבטא שה' הוא "אלהי", באופן אישי ופרטי? במחשבות שהוא נוטע בתוכי.

"נפלאותיך ומחשבתך אלינו"

למרות שהמחשבות שלי הן טובות, והן באות מ"הוי' אלהי", כאשר מגיעים לשטח מתברר ש"ועצת הוי' היא תקום" – "נפלאותיך ומחשבתך אלינו", קורים בשטח דברים נפלאים מהבנתי עם מחשבה אלקית פלאית בתוכם (כמו שמיד נרחיב). בתחום המחשבה שלי "הוי' אלהי", בלשון יחיד, אבל אחר כך כבר נאמר "נפלאותיך ומחשבתך אלינו" בלשון רבים – במציאות בפועל צריך לפחות שנים, איש ואשה או שני שותפים בעסק, ועד לכלל ישראל. צריך להכיר שכל מה שקורה איתי בהשגחה פרטית הוא עבור כולנו.

צמד המלים הכי בולט כאן הוא "נפלאותיך ומחשבתך" – מה היחס בין שתי המלים? "נפלאותיך" היינו עצם הפלא של ההשגחה הפרטית, שאני רואה שה' עושה לי נס בחיים^{כט} – או נס שלמעלה-מעלה מדרך הטבע או שהנס

כ ראה זהר ח"ב ק"ט, ב (ברע"מ); קנח, א (ברע"מ); זהר ח"ג רמג, א; הקדמת תקו"ד יב, א; תקון ע (קכ, א). קהלת יעקב ערך 'פלא' אות ד.

כא כ"ה שבט, יג אד"ר וראה גם ד' חשון.

כב איוב לו, טז.

כט יט ראה גם לעיל בשיעור "לראות את הנסים".

כאן, וגם לדבר ולפרש את התכנית האלקית הנצחית הטמונה במה שקרה כאן, "ומחשבתוך... אדברה", אבל "עצמו מספר" – ודאי שאיני יכול לדבר-לפרש את התכניות של ה' לעתיה, ואפילו אין לי מילים מספיקות כדי להגיד-לתאר במדויק את הפלא בהווה.

ההכרה ש"עצמו מספר" נובעת דווקא מהחוויה של "אין ערך אליך" – מההבנה שבתוך הפרט המסוים שקורה לנגד עיני יש השראה שבאין-ערך של נס פלאי ותכנית אלקית מופלאה^כ. ה"בן ארבעים לבניה" שרמוז בפרק מ' הוא שאדם מבין שכל מה שקורה איתי הוא מה' – גם המחשבות שלי הן מה', גם הנפלאות שה' עושה איתי במציאות בכל רגע הן מה', ובתוך הנפלאות האלה יש מחשבות-תכניות שמשפיעות לדורי דורות – והתכל'ס היא להגיע להבנה ש"אין ערך אליך" וממילא "אגידה ואדברה עצמו מספר". ככה נפרש לפי דרכנו את הפסוק הזה – הפסוק העיקרי בפרק מ' בתהלים.

כו מהפרט-הנקודה ברגע מסוים בחיים, נקודה דלתתא בתוך הזמן והמקום-העולם, 'קופצים' לנקודה דלעילא של הכתר שלמעלה מהזמן, ואזי הסובב כל עלמין של הכתר נמשך בכח המוחין ("מחשבתוך") לפעולה נמשכת מדור לדור, בתוך הזמן (והיינו סוד המוחין שלמטה מהכתר אך למעלה ממציאות העולם שנברא על ידי המדות, הו"ק), ודוק.

את ה"אין ערך אליך" רואים דווקא בעולם הזה. בברכת "יוצר אור" בשחרית של שבת אומרים "אין ערוך לך ואין זולתך, אפס בלתך ומי דומה לך – אין ערוך לך הוי' אלהינו בעולם הזה, ואין זולתך מלכנו לחיי העולם הבא, אפס בלתך גואלנו לימות המשיח, ואין דומה לך מושיענו לתחית המתים". בדרושי החסידות על ארבע המדרגות הללו מבואר^{כג} שהמדרגה הכי גבוהה היא "אין ערוך לך הוי' אלהינו בעולם הזה" – ה"אין ערך" שרואים דווקא בעולם הזה.

"אגידה ואדברה עצמו מספר"

סיום הפסוק הוא "אגידה ואדברה עצמו מספר". פשוט ש"אגידה ואדברה" הם כנגד "נפלאותיך ומחשבתוך". ה"אדברה" בא מה"מחשבתוך", כמו הסדר התמידי בו הדבור בא לבטא את המחשבה^{כד}, ואילו ה"אגידה" מתייחס לעצם הנפלאות, "נפלאותיך". בתורה "יגיד" היינו לשון עדות^{כה}, אני רוצה להעיד עדות ראייה על הפלא שה' עשה איתי, "נפלאותיך... אגידה", לספר מה בדיוק הדבר הנפלא שקרה

כג ראה סה"מ תער"ב-תערע"ו עמ' רסה ואילך.
כד ראה תניא פ"כ; שער היחוד והאמונה פ"ח; אגה"ק פ"י"ט.
כה ויקרא ה, א. ראה רש"י שם.

הַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ שלש מדרגות ב"מבין דבר מתוך דבר" כנגד השתלשלות-התלבשות-השראה: פרט מתוך כלל (דדוקציה), כלל שבערך לפרט מתוך הפרט (אינדוקציה), כלל שבאין ערוך לפרט מתוך הפרט (אינדוקציה).
- ♦ תכלית "בן ארבעים לבניה" להגיע למדרגה העליונה של "מבין דבר מתוך דבר".
- ♦ הגילוי של "אתה הוי' אלהי" מתבטא במחשבות הטובות שה' נוטע בתוכי (כפרט) אך נעלים עוד יותר פלאי ה' המתגלים במציאות (הנוגעת לרבים).
- ♦ "נפלאותיך ומחשבתוך" היינו הנסים המתחוללים בהווה והתכנית האלקית שתשתלשל מהם לדורות.
- ♦ מתוך התבוננות במציאות העולם הזה מבינים – באופן של השראה – ש"אין ערך אליך" ולמרות הרצון להעיד על הפלאות ולספר על המחשבות האלקיות מכירים ש"עצמו מספר".

קול שמחה

פרשת ויקרא

"תמימות כאחד"

זו? הרבי ר' בונים מבאר, לפי חתימת המדרש, שעיקר ההיקש כאן הוא במדת התמימות: כמו שהצדיקים הראשונים שלא נתנה תורה להם והם קיימו אותם מאליהם מצד תמימותם, שהלכו בתמימות אשר להם, והורה להם תמימותם שיעשו מה שעשו. וזו פירוש הכתוב "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'". מאשר הכתוב אותן תמימי דרך, אשר הלכו בתמימות, והתמימות הגיע להם שיעשו המעשים אשר עשו, ובלא ידיעה הגיע להם שהלכו בתורת ה'. כך כשנתן הקב"ה תורה לעמו, צוה לנו על מצוות, אשר נעשו אותן המעשים אשר הורה לנו מצד תמימותו. וזהו "תמים פעלו", "תמים דרכו". פירוש, אשר התמימות הורה ככה לצונו, על החוקים והמעשים האלה, אשר נצטוונו בתורה. ומזה נראה, שהגיע השי"ת אל אותה תמימות בעצמה אשר היה לצדיקים הראשונים, אשר גם הם, הורה להם התמימות שיעשו אותן המעשים בעצמן אשר הגיעו מתמימות של השי"ת. וזה יורה שנתאחדו הצדיקים הראשונים והשם יתברך בתמימות כאחד. וזה שספר עצמו. והבן.

זהו יסוד היסודות של החסידות – שבהליכה בתמימות אפשר להתדבק בדרכו של ה' התמים. תמימות היא פנימיות ספירת ההוד^ט, רגל שמאל המנהיגה את חוש ההילוך, "אשרי תמימי דרך

המדרש בפרשתנו^א פותח "ברוך המקום שספר עצמו עם הצדיקים הראשונים", מונה רשימת מקריבי קרבנות לפני מצוות הקרבנות שהם עיקר הפרשה, וחותרם "עליהם הוא אומר 'אשרי תמימי דרך וגו'^ב ואומר 'הצור תמים פעלו'^ג ואומר 'האל תמים דרכו'^ד". העולם נברא בסופר-ספר-סיפור^ה, כנגד חכמה-בינה-דעת, הדעת-המודעות של כל אחד היא הסיפור שלו, וכאשר הקב"ה מספר עצמו עם הצדיקים הוא כלל אותו ואתם באותו סיפור, באותה מודעות על המציאות.

האבות זכו למדת "גדול מי שאינו מצווה ועושה"^ו (כהוה-אמינא של רב יוסף, בגימטריא משיח). בעולם הזה, אחרי מתן תורה, "גדול המצווה ועושה" משום שעליו להתגבר על פיתוי היצר, המתעורר דווקא כנגד הציווי, אך לעתיד לבוא, כאשר "את רוח הטמאה אעביר מן הארץ"^ז ושוב לא תהיה התנגדות היצר הרע, נחזור למעלת האבות המתוארת כאן. ומהי מעלה

נערך ע"י איתאל גלעדי עפ"י שיעור שבת ויקהל-פקודי.

א ויקרא רבה ב, י.

ב תהלים קיט, א.

ג דברים לב, ד.

ד תהלים יח, לא.

ה ספר יצירה פ"א מ"א.

ו לקוטי הש"ס (האריז"ל) לר"ה טז, ב; פירוש הגר"א לס"י שם; לקו"ת שה"ש מו, ג; אוה"ת עקב עמי תקפ"ו.

ז ראה קידושין לא, א.

ח זכריה יג, ב.

ט ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"א (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ח"ג); אל עולם הקבלה פ"ז; ספר הנפש פ"ב.

י ראה ספר יצירה פ"ה מ"ה.

אחריהם, יעקב, יהודה ויוסף, שהרי תמימות "יעקב איש תם" היא בהיותו "ישב אהלים"^{טז}, 'תמימות של תורה'.

הדוגמאות שמביא המדרש בנוגע לאברהם ויצחק נוגעות לעקדה – הקרבת האיל של אברהם ונכונות יצחק להקריב את עצמו – ושם לכאורה היה ציווי ה'. רבי בונים מסביר שאת אברהם ה' צווה על העלאת יצחק למזבח (ללא רצון שאברהם ישחט אותו, רק "אסקיה – אחתיה"^{יז}) והעלאת האיל לאחר מכן היא כבר מתוך תמימות אברהם ואילו את יצחק ה' לא צווה כלל (והציווי לאברהם להקריבו לא נוגע אליו, כפי שמענה של רבי לחסיד אחד לא מחייב חסיד אחר, ואולי מצדו היה צריך יצחק להשתדל להמלט ולהציל את נפשו) – ואצל שניהם מדובר בתמימות של "אינו מצווה ועושה". בעומק, יש כאן עליה מיוחדת, מה"מצווה ועושה" שבעקדה ל"אינו מצווה ועושה" – על דרך העליה העתידית מ"מצווה ועושה" של מתן תורה ל"אינו מצווה ועושה" של ימות המשיח. ואכן, דווקא כאן נוגעים הדברים למסירות נפש, בה מתבטאת התמימות והפשיטות היהודית הקשורות בפשיטות העצמות – יצחק אבינו מוכן למסור את נפשו כפשוטו וגם אברהם בהקרבת האיל התכוון להקריב את עצמו, **אברהם** במספר סידורי בגימטריא **איל** (בממד ה"מצווה ועושה" הוא כיוון בכל פעולה כאילו הוא עושה אותה ביצחק, כדברי חז"ל^{יח}, אך בממד ה"אינו מצווה ועושה" הגיע למסירות נפש עצמית, ודוק).

ההלכים וגו', "תמים דרכו" (וכן נצח הווד הם הכליות, אשר נעשו לאברהם אבינו כשני רבנים ולמדו אותו תורה^{יט}).

יהודים פשוטים הם "תמימי דרך" ההולכים בדרך ה', "האל תמים דרכו". הבעל שם טוב לימד שיהודי פשוט אחוז בפשיטות העצמות^כ – התמימות הפשיטות היהודית אחת היא עם התמימות הפשיטות של ה', "אנכי הוי' אלהיך"^{כא} ממנו נמשכו כל מצוות ה'. פשיטות היינו ההכרה ש"אלקות בפשיטות ועולמות בהתחדשות"^{כב} – מי שאצלו "אלקות בפשיטות" יודע מאלו מה עליו לעשות והוא עושה זאת בתמימות גם בלי שנצטווה. הדוגמה המובהקת ליהודי פשוט כזה היא הַשֵּׁים (אותיות משיח) בן דן, שכאשר ראה את יעקב אבינו, אבי-סבו, מוטל בבזיון בשל ערעור עשו על הקבורה ידע מעצמו, בלי להמלך באיש, מה עליו לעשות וקיים זאת בתמימות ופשיטות^{כג}. מההיקש בין תמימות הצדיקים הראשונים ותמימות ה' בהוראות התורה נלמד כי זו תכלית כל מצוות התורה – אלה הן הוראות שמגלות לנו, בעולם שלנו, מודעות של "אלקות בפשיטות".

בסיום דבריו מתמקד הרבי ר' בונים בשנים מתוך "הצדיקים הראשונים" – מיעוט רבים של "תמימי דרך" – אברהם אבינו ויצחק אבינו (הנבדלת מתמימות הקודמים להם, אדם ונח, בהיותה תמימות יהודית, ומתמימות הבאים

יא בראשית רבה סא, א.

יב ע"פ כש"ט (קה"ת) אות קנה.

יג שמות כ, ב.

יד ראה "בשעה שהקדימו" תער"ב ח"ב עמ' תתקלד ואילך; **הטבע היהודי** עמ' כה הערה כ; שם עמ' קעו"קעז (ועוד).

טו סוטה יג, א.

טז בראשית כה, כז.

יז רש"י על בראשית כב, יב.

יח רש"י שם פסוק יג.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

קידושי קטן

לאשת קטן" בא למעט מעונש מיתה ומוכח שיש מציאות של אישות לקטן. ודחה רב אשי: הלימוד "פרט לאשת קטן" נצרך לקטן בן תשע שייבם את אשת אחיו, שאין בה חיוב אשת איש (אע"פ שקנאה מהתורה, לשיטת רש"י). ונמצא שרש"י בסנהדרין ובפירושו לתורה מפרש כרבי זירא, ושלא כמסקנת הגמרא בקידושין שהמיעוט נוגע רק לחיוב מיתה.

קטן אינו קונה ולכן אינו מקדש

מלבד זאת, קטן אינו יכול לקדש מפני שאינו יכול לפעול קניין, כמו בדיני ממונות. וכן לשון רש"י^א "קידושי אינם קידושין ואין קנין קטן כלום", וכדברי הלבוש שהובאו לעיל. אם כן, לכאורה אין צורך בלימוד למעט קידושי קטן, שהרי אין קניינו קניין וממילא אין קידושי קידושין! ונראה שזו כוונת התוספות שכתבו בסנהדרין שהלימוד "אשת איש פרט לאשת קטן" נצרך רק ליבם קטן או ליעודה, דהיינו שאין צורך בלימוד מיוחד שקטן אינו יכול לקדש.

ובשיטת רש"י צריך לומר שמדיני קניינים בלבד היה ניתן לומר שיש קידושין לקטן, כגון שגדול מקדש אשה עבור הקטן, או שכשם שמופלא הסמוך לאיש יכול להקדיש מן התורה כך הוא יכול לקדש אשה.

הקטן אינו יכול לקדש אשה "קטן שקידש או נשא אינו כלום"^א. יתרה מזו, לדעת הרמב"ם "אסור להשיא אשה לבנו קטן, שזו כמו זנות היא"^ב.

ישנם שני לימודים שקטן אינו יכול לקדש. רש"י בכתובות^ג כתב "קטן אין קידושיו כלום, דלאו בר קיחה הוא, כי יקח איש כתיב". ולשון הלבוש^ד "דמן התורה אין מעשה קטן וקטנה כלום. ועוד בקידושין בהדיא כתיב כי יקח איש, איש ולא קטן, הרי מן התורה אין בקידושי קטן כלום".

ועל הפסוק "ואיש אשר ינאף את אשת איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנואף והנואפת"^ה, דרשו בתו"כ ובגמרא בקידושין^ו ובסנהדרין^ז "אשת איש פרט לקטן". ופירש רש"י בסנהדרין "פרט לאשת קטן, אשמעינן דקטן אין לו קידושין" וכיו"ב כתב בפירושו לתורה.

ובגמרא קידושין: ריש לקיש הסתפק האם אדם יכול ליעד אמתו העבריה לבנו הקטן. ורבי זירא רצה להוכיח מהלימוד "פרט לאשת קטן" שאין אישות לקטן. והגמרא דוחה: אדרבה, "פרט

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב.

א שו"ע אהע"ז מג, א.

ב הלכות איסורי ביאה פכ"א הכ"ה.

ג עג, ב. הובא בבית יוסף אהע"ז מג.

ד אהע"ז מג.

ה ויקרא כ, י.

ו יט, א.

ז נב, ב.

הוא בסוד מל, דיבור.

אכן, כיון שיש שני לימודים, ניתן לכוון את הכל כנגד המבנה השלם חש-מל-מל, סוד הכנעה-הבדלה-המתקה: חש-שתיקה, סברא ללא מקור מפורש. הלימוד "אשת איש פרט לאשת קטן" הוא כנגד ה'מל' הראשון, מלשון כריתה והבדלה – כאן אין עדיין מסקנה ברורה, אלא דיון שלם מהי כוונת הלימוד. אם הלימוד בא למעט רק מחיוב מיתה, זוהי הבדלה בתוך האישות עצמה, במיוחד לשיטת רש"י שיבם קטן קונה מדאורייתא אך זו אישות פחותה שאין עליה חיוב מיתה. הלימוד "כי יקח איש" למעט קטן הוא בבחינת מל-דיבור.

בן דעת בן י"ג

קטן אינו 'בן דעת' עד שיהא גדול ויקרא איש, וכן לעניין קידושין שנאמר בהם "כי יקח איש". בכלל, עצם המושגים של קטנות וגדלות בתורה נמדדים בעיקר בהקשר לענייני אישות: גדול הוא מי שיכול להוליד (כדלקמן). הגדלות הפיזית של האדם (בשנים וסימנים) היא גם גדלות בנפש, מעבר מקטנות לגדלות. גם קטן חכם וחריף ביותר, אין בו דעת עד שיהיה גדול, ורק בתכונת הדעת יש לאדם אחריות מלאה למעשיו ויכולת לפעול בעולם. הקטן מונהג לפי מדותיו, ורק בהיותו גדול הוא מסוגל להתנהג לפי המוחין (כאשר "מח שליט על הלב") – המוחין הם חכמה בינה ודעת אבל העיקר הוא הדעת המקשרת בין המוחין למדות. הגדלות מתבטאת בהולדה, "קטן אינו מוליד!" גם עניין זה קשור לדעת, כמו שהזיווג עצמו נקרא דעת, "והאדם ידע את חוה אשתו", וכן בהלכה "אין קישוי אלא לדעת" (ואמנם זיווג גשמי יכול להיות מבן תשע שנים, אך יחסית זו ביאה ללא דעת). בגשמיות, "הקטן אינו מוליד מפני שאין בו כלי המח בשלמות"¹, כאשר

ועוד דיונים בהלכה זו: המשנה למלך² דן בקטן שקידש ואמר הרי את מקודשת לי לאחר שאגדיל, ומביא שזו מחלוקת הראשונים. אך באמת קשה לומר שקטן, שאינו בן דעת, יכול בכלל לפעול קידושין.

ועוד דנו הפוסקים באב שקידש אשה עבור בנו הקטן. יש דעה בראשונים שהקידושין חלים מדין "זכין לאדם שלא בפניו". אך רוב הפוסקים דחו דעה זו ואמרו שבכל מקרה אין אישות לקטן.

פנימיות ההלכה

התבאר שקטן אינו שייך בקידושין, הן מצד שאינו בן דעת לעשות קנין והן מגזרת הכתוב שצריך להיות איש גם כשמצד גדרי קנין היה מקום לומר שיכול לקדש.

ויש בזה מניעה כפולה, הן שאינו יכול לפעול את מעשה הקידושין והן בכך שהקידושין לא חלים עבורו בהיותו קטן. לכן, לרוב הדעות, גם אביו הגדול אינו יכול לקדש אשה עבורו (ולא יועיל כאן דין 'זכין'). וכן בפשטות אינו יכול לקדש אשה באופן שהקידושין יחולו לאחר שיגדל (ולא כמשנה למלך).

שלשה מקורות

ישנם שני לימודים לכך שקטן אינו יכול לקדש: "כי יקח איש" ולא קטן; "אשר ינאף את אשת איש, פרט לאשת קטן". מלבד זאת, מה שקטן אינו יכול לקדש נובע מסברא שאינה צריכה מקור, שהרי הקטן אינו יכול לפעול קניינים.

היחס בין הלימוד מסברא פשוטה ובין הלימוד מפסוקים הוא בסוד החשמל, חש-מל, שתיקה ודיבור. הסברא, ללא צורך בלימוד, היא בבחינת חש-שתיקה, דבר כל כך פשוט שאין צורך לאמרו. ואילו הלימוד המפורש מפסוקים

¹ סנהדרין סח, ב. עיי"ש. רמב"ם הלכות גדולה פ"ח ה"ז. הלכות נמרים פ"ז ה"ו.
² יא לקו"ת פרשת בשלח ב, ד.

³ הלכות אישות פ"ד ה"ז. וראה אנצ"ת ערך דבר שלא בא לעולם (בסוף הערך), וש"נ.

דאמא.

מכאן טעם פנימי לכך שקטן אינו יכול לקדש אשה. מוחין דאמא היינו השפעת האמא על הבן (לפחות באופן מקיף). האמא נותנת לבנה דעת כיצד להתייחס לאשתו! הקטן חושב על עצמו ומרוכז בעצמו, גם כשהוא מודע לאחרים עדיין הוא 'מרכז העולם' בתודעה שלו. במצב כזה, אין יכולת לקידושין ונישואין, שהרי עדיין לא יצא מעצמו, אינו מסוגל לקיים יחס אמיתי עם האשה (עד ליחס של "פנים בפנים"), ואינו מסוגל לכל התחייבות רצינית (עד שלדעת הרמב"ם קטן שנושא אשה הוא כזנות). רק כאשר יש בו מוחין דאמא הוא 'יוצא מעצמו' ורואה את האשה שמולו – הוא מסוגל לכלול אותה בתוך העולם שלו ואף להקדים אותה שתהיה בראש מעייניו! הרי האיש הוא בחינת שמים והאשה בחינת ארץ, ותיקון האיש הוא להקדים את האשה – "ארץ קדמה".

חיוב במצוות בכלל קשור ליכולת לעסוק בענייני העולם שחוצה לאדם. האדם הוא הגברא, והוא יודע איך להתייחס לחפצא של המצוה, כגון לדעת לשמור על התפילין (אותן נוהגים לנשק, בדומה לאהבת אשה). ואילו אצל קטן כל החפצים הם כ'משחקים' המשרתים את החשק הרגעי ותו לא. כאשר האדם נעשה איש המסוגל לשאת אשה ולהוליד, לקיים יחסים מתוקנים עם הזולת – זהו גדר הגדלות לכל דבר.

יכולת ההולדה באה מ'מח הדעת' (המח האחורי הקשור לחוט השדרה), "הטיפה נמשכת מבחינת הדעת"¹. וכן בכוחות הנפש בכלל: הדעת היא תכונת "התקשרות והתחברות" ורק מכוחה נולדות המדות בנפש: "הדעת הוא מלשון והאדם ידע את חוה, והוא לשון התקשרות והתחברות שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק בגדולת אין סוף ב"ה... אם לא יקשר דעתו ויתקע מחשבתו בחוזק ובהתמדה לא יוליד בנפשו יראה ואהבה אמיתית"². בהיות האדם גדול נשלמה כניסת הנפש האלוקית בתוכו, "עיקר כניסת נפש הקדושה באדם הוא בי"ג שנים ויום א' לזכר וי"ב לנקבה שלכן נתחייבו אז במצות מן התורה ונעשו בני עונשים"³.

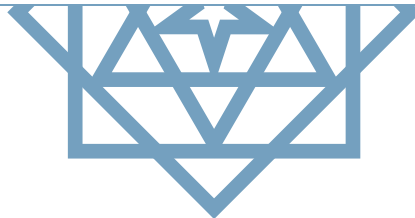
קידושין ממוחין דאמא

המעבר מקטנות לגדלות מבואר באריכות בדברי האר"י ז"ל. לענייננו, כאשר האדם מגיע לגדלות, בן י"ג שנים ויום אחד, אזי הוא מקבל 'מוחין דאמא' (תחילה באופן של מקיף ואחר כך בפנימיות, בתהליך שנמשך הלאה עד השלמת כניסת מוחין דאבא בהיותו בן עשרים). כלומר, הדעת של האדם באה ממה שהוא מקבל מוחין

יב לקו"ת וזאת הברכה צו, א.

יג תניא פ"ג.

יד שו"ע אדה"ז ד, ב.

מציב גבול אלמנה

עליהם נאמר "הוי החֲקִיקִים חֲקִיקֵי אֲוֹן וּמִכְתָּבִים עָמַל פִּתְּבוּ"¹. ודאי וודאי שאף-אחד אינו יכול לאסור על יהודים לשבת במקום מסוים בארץ ישראל (רק בהיותם יהודים!). תפקיד השלטון בארץ להוות כלי ושליח להגשמת ירושת הארץ בידי עם ישראל. המדינה ומוסדותיה יכולים לפעול כראוי בשליחות העם, אך המדינה איננה 'בעלת הבית' על הארץ, ואין לראשיה סמכות לגרש יהודים מארצם, כשם שלדומאים ולצלבנים, לתורכים ולאנגלים, לא היתה סמכות כזו. הרומאים אסרו על יהודים לגור בירושלים, האנגלים הטילו את "הספר הלבן", אך הכואב מכל הוא שאחים יהודים מחילים מדיניות כזו, גלות פנימית עמוקה! כיצד ייתכן שדווקא בארצנו יש מקומות בהם "אסור" ליהודים להתגורר! שאנו-עצמנו קובעים "תחום מושב" מוגבל, ושאר השטח "נקי מיהודים" ר"ל!?

יברכו אנשי חומש היקרים, שבמשך השנים התמידו לפקוד את המקום, כשליחי ציבור של העם כולו, מבלי להתחשב ב"חוק" המעוות. התמימות המאמינה, "הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהִיָּה תָמִים", בעקשנות וברי "חשבונות רבים" – הביאה ברוך ה' להכרה ציבורית ולהישגים בשטח, תוך השגחה אלוקית מיוחדת הנראית לעין.

השבוע נעשה צעד ראשון של **חזרה בתשובה**, "עזיבת החטא" בסיסית. מכאן יש להתקדם יותר ויותר, עד שיהודים יוכלו להלך ולהתיישב בכל מקום בארצנו הקדושה. "סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומייד הם נגאלים", 'תשובה ציבורית' מביאה גאולה ואחת המשמעויות העיקריות של תשובה היא לשוב אל הארץ, "שׁוּבֵי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל שָׁבִי אֶל עַרְיָךְ אֵלֶּה"².

"הרואה בתי ישראל ביישובם, אומר ברוך מציב גבול אלמנה. בחורבנם, אומר ברוך דיין האמת"³. ארץ ישראל היא "מתנה טובה" לעם ישראל, וישוב הארץ הוא זכות גדולה ומצוה רבה, "וְהוֹדֵשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וּשְׁבַתְתֶּם בָּהּ כִּי לָכֶם נְתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ"⁴. תיקון המדינה מתחיל בהכרה היסודית בשלמות הארץ – כל א"י שייכת לכל עם"י – וממשיך בהכרות ריבונית יהודית על כל חבלי הארץ שבידינו ובמעשה נמרץ של יישוב הארץ, אהבת הארץ הלכה למעשה. בשנת תשס"ה נחקק "חוק ההתנתקות" שפירושו האכזרי: גירוש היהודים וחורבן היישובים בחבל עזה וצפון השומרון. החוק אף אוסר שהייה שם לאחר הגירוש, ומאיים בעונש מאסר ב"ה, השבוע אושר ביטול חוק ההתנתקות בצפון השומרון. זאת לאחר מאמץ ממושך של אנשי חומש היקרים ותומכיהם הרבים, הנאבקים במסירות נפש במשך שנים לשוב למקום.

האמת הפשוטה היא שחוק ההתנתקות מתחילתו היה עוול ופשע חמור ביותר. יתירה מזו, לשלטון **אין סמכות** אמיתית לחוקק חוק שכזה, והוא איננו מחייב. לשלטון לגיטימי יש סמכות בתחומים רבים, כמו במושגים 'דינא דמלכותא' ותקנות הקהל, אך לא חוקים של שוד וגזל, "חמסנותא דמלכא" בניגוד לדין תורה,

נערך ע"י יוסף פלאי.

א ברכות נח, א.

ב במדבר לג, נג.

ג ישעיהו י, א.

ד ירמיה לא, כ.

הסיפור החסידי

אדמו"ר הרש"ב | ישועה למעיזים

רבי שלום דוב בער שניאורסאהן מליובאוויטש, האדמו"ר הרביעי בשושלת חב"ד, נולד להוריו, רבי שמואל שניאורסאהן – הרבי מהר"ש – והרבנית רבקה, בי"כ בחשון תרכ"א. בברית המילה שלו נתן לו סבו, אדמו"ר הצמח צדק, את הכינוי רש"ב. לאחר פטירת אביו קבל עליו את הנשיאות באופן חלקי, ולאחר 11 שנים באופן מלא, תחילה בליובאוויטש ובאחרית ימיו ברוסטוב. הקים את ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש ואת ישיבת 'תורת אמת' בחברון (לימים בירושלים). הסתלק ביום ב' ניסן פר"ת ונטמן בבית העלמין ברוסטוב. את מקומו מילא בנו יחידו הרבי הריי"צ. בין ספריו הידועים: המשך תער"ב, המשך תרס"ו, קונטרס העבודה, קונטרס 'ומעין' וקונטרס 'עץ החיים'.

מאד רח"ל והרופאים נואשו מחייו. הוא ביקש מהרבי "להבטיח רפואה שלימה" לבנו מחמד נפשו. אמר לו הרש"ב: איני יכול להבטיח! שמע זאת האב, ובמר נפשו העיז ואמר: רבי! אם אמנם אין באפשרותכם לסייע לי, אזי אין לי כל תביעה אליכם. אבל אם יש לכם את האפשרות להושיע, מה עם "לא תעמוד על דם רעך"? העיד הרב לנדא: ראיתי את פני הרבי שהחורו כסיד, והוא שקע בשרעפי קודש. אחר כך ביקש מאבי הבן לצאת מהחדר, ואמר לו שימתין בחוץ עד שיקרא לו. אחר עבור זמן מה קראו לו שיכנס, והרבי אמר לו: "בעזה"י תהיה לבנך רפואה שלימה!".

בסיפור השני שהבאנו, טענתו הנועזת של האב הביאה את הרש"ב לברך את בנו. הסיפור הסתיים בטוב, אך במובן מסוים הטענה-שאלה נשארה ללא מענה: אם מלכתחילה יכול הרבי לברך, מדוע חיכה לטענתו של החסיד? שאלה זו מתחזקת לאור האהבה הגדולה שמתייחס בה הצדיק לחסידיו, כפי שהתבטא היטב בסיפור הראשון.

אלא שצדיק, רבי אמיתי, כולל בתוכו מדרגות רבות. ממילא, לא כל אחד פוגש את הרבי באותה

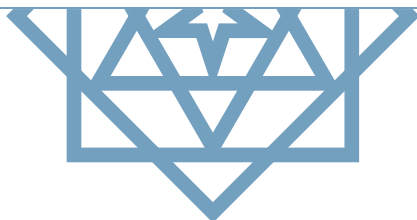
כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש סיפר פעם ששמע מחמיו הרבי הריי"צ: פעם עמד הרבי הריי"צ בחדרו של אביו הרבי הרש"ב, והרבי הרש"ב לקח אז את המכתבים שקיבל בתקופה האחרונה ועלעל בהם. הרבי הריי"צ ראה שלפעמים אביו עובר על מכתב במהירות ולפעמים הוא מתעכב עליו זמן רב. כששאל את אביו לסיבת הדבר, ענה לו: אני מעלעל במכתבים כדי לראות האם יש מישהו שזקוק לתפילה, וכאשר אני רואה שהכל בסדר, אני ממשיך הלאה. אבל כאשר אני נתקל בשם של מישהו שזקוק לישועה, אני מתפלל עבורו מיד.

ואמר הרבי, שהרבי הריי"צ אמר לו בקשר לכך: "חסידים אינם יודעים עד כמה גדולה היתה אהבת ישראל של אבי, באופן של "טרם יקראו ואני אענה", שעוד לפני שהם מבקשים מהרבי הרש"ב את הברכות, הוא כבר דואג להם". סיפר הגה"ח רבי יעקב לנדא זצ"ל אב"ד בני-ברק, שהיה עד נוכח למעשה: פעם אחת נכנס יהודי נגיד בעל בעמיו, אל הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע עם קויטל על בנו יחידו שחלה

מחייב אפילו במקום סכנה].
 כאשר הרבי מתפלל לה' מתוך היחידה שבנפשו, אזי ישועה קרובה לבוא ותפילתו שגורה בפיו (כפי שהתבטא רבי חנינא בן דוסא, כשנשאל על בטחונו בהבראת החולה: "אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל..."). כשמוסרים כך את הנפש אין חסימות באמצע – ניתן לעלות אל ה' עד אין קץ, ולהמשיך ישועות למטה עד אין תכלית. ממילא, כך ניתן גם להבטיח שבעזרת ה' יתברך יהיה הבן בריא. מזכירו של הרבי הרש"ב [ואחריו של הרבי הריי"צ], ר' אלחנן מרזוב, סיפר כי מופתים כאלה הראה הרבי הרש"ב לדוב, אך המופת הכי גדול היה שאיש לא שם לב אליהם... העובדה המדהימה הזו מזכירה את דברי אדמו"ר הזקן על רבו המגיד, כי "במעזריטש המופתים היו מתגלגלים תחת השלחן, ולא היה לאיש זמן להרימם". כך אצל הרבי הרש"ב, הדומה מבחינות רבות לרב המגיד [דוב בער דוב בער לגורה שוה], נתפסו הכל בתורת החסידות העמוקה שלימד והסיחו את דעתם מן המופתים. באותיות של קבלה, יש כאן מוחין (תורת החסידות) המלבישים את אור הכתר (יחידה שבנפש, ממנה נמשכים המופתים). הלבשה כזו יוצרת קשר בין האור הגדול לאלו המקבלים אותו, אך גם מסתירה – לבל יסתנוורו ממנו העיניים...

המדרגה ובאותה העוצמה. בסוד הצל"ם המבואר בקבלה, ניתן לומר כי לרבי – שמאיר בו צלם אלוקים בשלמותו – שלושה חלקים בנפשו: אחד כנגד הצ', שהוא האור הפנימי והמודע של הנפש; שני כנגד ה'ל', שהוא כח ההתחדשות התמידי שלו; ושלישי כנגד ה'ם' – כח מסירות הנפש שלו.

האור המודע של הנפש, הרמוז באות צ', שייך לאלה הניגשים אל הרבי כצדיק סתם, או אפילו צדיק הדור (וממילא מעוררים בתוכו את הבחינה הזו – "כמים הפנים לפנים"). במדרגה זו יתכן שאינו יכול להבטיח דבה, ורק להצטער בצערו של הבא אליו. אך כאשר האב גילה את היחידה שבנפשו בהעזה שלו, הרגיש הרבי מיד שדיבורים אלה יצאו מהנקודה הפנימית שבלבו, ה'אמת לאמתו' שלו. אז נתגלה אצל הרבי רובד עליון הרבה יותר: אם בצ' היה הרבי צדיק, ב'ם' הוא משיח... ואם תאמרו: משיח אמנם מתחיל במ', אך המ' שבמילה צלם היא סופית? גם לכך יש תשובה ניצחת: דווקא בהקשר למשיח, ניתנה ה'ם', שלא כהרגלה, במרכזה של מילה! "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ...", נאמר במשיח, וה'ם' הסתומה של הרבי, בחי' המשיח שבו, היא היא מסירות הנפש שיש לו על כל יהודי [וללמדנים שבינינו: הדבר מתיישב היטב עם כך, שעל פי פסק אדמו"ר הזקן "לא תעמד על דם רעך"

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

משיח בן יוסף ומשיח בן דוד במציאות הפוליטית היום

בעקבות המדור תיקון המדינה בו הרב דיבר על מלכות אפרים ומלכות יהודה רציתי לשאול שאלה שעלתה אצלי לפני זמן רב. ישנו הסבר ידוע שבעולם החילוני יש ניצוץ משיח בן יוסף ובעולם הדתי ניצוץ משיח בן דוד. איך זה מסתדר עם כך שבחסידות יוסף הוא הצדיק ויהודה הוא הבעל תשובה? האם יש מקומות שהרב ביאר בהרחבה על הנושא?

מענה:

יוסף הצדיק ודוד המלך מייצגים שתי תפיסות של הנהגה: יוסף נעשה משנה לפרעה מלך מצרים וניהל שם את המדינה. דוד, לעומתו, הקפיד לא לצאת את הארץ והיה מלך ישראל בלבד. גישתו של יוסף היא הנהגה בין-לאומית בסגנון תרבות הגויים, אך מותאמת לעם ישראל (כאמור ביוסף "משם רעה אבן ישראל", הרועה, מנהיג ומפרנס, אב ובנים של ישראל) ואילו גישתו

של דוד היא הנהגה לאומית יהודית שעתידה להתפשט בכל הארצות.

כפי שהוסבר לאחרונה (נדפס בגליון זה, שיעור ראשון), הנהגת חו"ל, הנהגת יוסף הצדיק, היא הנהגת צדקה בה מעוניין הציבור החילוני (השוואף לסגנון בין-לאומי). לעומת זאת, הנהגת ארץ ישראל, הנהגת דוד המלך, היא הנהגת משפט הדורשת מהאדם חשבון-נפש ועשית תשובה, כתביעת הציבור הדתי, ודוק. להרחבה בנושא שני המשיחים ראה ב'בעתה אחישנה' בהקדמה, עמ' כד ואילך ובהתוועדות י"ט כסלו תשע"ד פ"ג.

חזון משותף לימין ולשמאל

על רקע המתוחות במדינה קיימנו מפגש עם חבורת תל-אביבים, חלקם אנשי 'שמאל קיצוני'. המפגש היה פיילוט לבחון סדרת מפגשים, וב"ה היה מפגש טוב ונוקב וכולם יצאו עם רצון להמשיך. בעקבות המפגש

חשבתי שצריך 'לשנות משהו בראש': טעות לחשוב שאם רק נתאמץ עוד קצת להוכיח את שנאתו של האויב הערבי, נשכנע את השמאל - זה ישפיע, אולי, על מי שמחפש פתרונות פרקטיים אבל לא על אנשי-עקרונות שהשלום והשוויון הם ציפור נפשם. הדרך לליבם עוברת בכך שניתן מקום באמת לנשיאת הפכים ולמחשבות ודיבורים על עולם מתוקן של כלל הבריאה וכלל הנבראים (מבלי לשלול את הצורך להלחם בהווה). אז העומד משמאל יחוש שיש לנו חזון משותף, שכולנו בדרך לעולם של אחדות ושיוון, והמחלוקת היא רק על הדרך - ותהיה תקוה לשפה משותפת בינינו. האם ראוי לפרסם דברים שכתבתי ברוח זו?

מענה:

מה שכתבת הוא טוב - אפשר לבקש מאלו שהשתתפו במפגש לקרוא אותו ולהגיב. אכן בשביל מפגשים כאלו אתם נמצאים בתל אביב, תמשיכו לעשות חיל ולאחד את הפלגים השונים שבעמנו, לשם תיקון עולם במלכות ש-די.

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

אנכי והילדים

לדגמה: לקיום בבקר מהמטה החמה ולרוץ בזריות לתפלה, או לותר לחבר בתור לאומגה, קשה לי לפעמים לפחות כמו להרים שק של חמש טון. אבל רגע, אלו שוב דגמאות לקיום מצוות, וזה הרי שיך לעמוד גמילות החסדים. אז מהו עמוד העבודה?

אנכי והילדים

ובכו, 'עבודה' היא עבודת הקרבנות במקדש, וכך היא גם מכנה בתורה (גם תפלה נקראת עבודה, אבל עליה נדבר בפעם אחרת). האדם מגיע עם בהמה לשערי המקדש ומוסר אותה לידי הכהן להקריבה. איזה קשי יש בעבודה זו? בואו נתחיל את התהליך מהתחלה. עוד לפני המסירה לפהו, על הבעלים לבצע פעולה חשובה – סמיכה. האדם סומך בשתי ידיו על הבהמה ונשען על ראשה בכל פחו. מה משמעותה של פעולה זו? האדם פאלו אומר לבהמה "לכי במקומי, תינצגי אותי".

מי היא אותה בהמה? למה שהיא

בלכם מכירים בעל פה את המשנה שבתחלת מסכת אבות? "על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". עמוד התורה הוא הלמוד בה יומם ולילה, זה ברור. העמוד השלישי, גמילות החסדים, כולל את כל הפעולות שאני עושה במו ידי, ולכן הוא כולל את קיום כל תרי"ג המצוות. מהו עמוד העבודה? האם למוד התורה וקיום המצוות אינם 'עבודת השם'? לאיזו עבודה נוספת מתכוננת המשנה?

בדרך כלל עבודה היא פעולה הפרוכה במאמץ גופני, כמו להרים ספסל כבד או כמו עבודת האדמה של החקלאי בשדה. מהו הדבר הכבד שעלינו להרים אליו מתכוננים חז"ל? נחשתם נכון, הגוף המגשם. צריך להרים אותו מלמטה. הוא שקוע בגשמיות העולם ועלינו לחלץ אותו משם ולקרב אותו למעלה, לה.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אגב, כְּדִי לֵאכֹל הִיא תָּמִיד תִּתְקַרֵּב אֶל
הָאֶכֶל, אִף פֶּעַם לֹא תִּתְקַרֵּב אֶת הָאֶכֶל
אֵלֶיהָ.

כָּאֲדָם וְכַמְּאָה לְתוֹכָהּ

הָאֵם כָּל מִי שֶׁהוֹלֵךְ עַל שְׁתֵּי רַגְלָיִם
מִתְנַהֵג בְּהֶכְרַח כְּמוֹ אָדָם? הַלּוֹאִי.
מִפִּירִים אֶת הַבְּדִיחָה עַל מִסְעֵדַת
הַמְּגֻמָּסִים? בְּרָגַע שֶׁכֶּבֶה בֵּה הָאוֹר נִנְעָצוּ
תוֹךְ שְׁלֹשׁ שָׁנִיּוֹת כָּל הַמְּזֻלְגוֹת בַּמָּנָה
הַעֲקֵרִית... זוֹ דְגֻמָּה לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכוֹ
בְּהֶמָה נִסְתַּרְתָּ, וְכֹךָ הוּא הַמְּצָב אֲצֶל כָּל
אֶחָד מֵאַתְנֵנוּ, מִי יוֹתֵר וּמִי פָחוֹת. אֲזַי לֹא
מִסְפִּיק רַק לְלַכֵּת עַל שְׁתֵּי רַגְלָיִם, צָרִיךְ
גַּם לִהְיוֹת אָדָם. אַתֶּם יוֹדְעִים, גַּם הַקּוֹף
הוֹלֵךְ עַל שְׁתֵּי רַגְלָיִם...

זוֹ הִיְתָה הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית, הַבְּהֶמָה
שֶׁבְּתוֹכָהּ. וּמִיְהוּ הָאָדָם? נִכוּן, הָאָדָם הוּא
הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית שֶׁבְּתוֹכָהּ, זוֹ שְׁמוֹשֶׁכֶת
אוֹתִי כְּלָפִי מַעֲלָה, שְׁגוֹרְמַת לִי לַעֲמֹד
זְקוּף וְלִהְבִּיט לַשָּׁמַיִם. אָדָם מְזַכֵּיר בְּשֵׁמוֹ
שְׁתֵּי מַלְאָכִים שׁוֹנוֹת – אֲדָמָה וְדִמְיוֹן. מָה
הַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶן? הָאָדָם נִבְרָא מֵהָאֲדָמָה,
מִהַקֶּרֶק עֲלֶיהָ הוּא נֶצֶב וְעוֹמֵד, אֲבָל
הוּא שׁוֹאֵף לְמַעֲלָה, לִהְיוֹת דִּמְיוֹן לָהּ.

כְּעֵת, לְאַחַר הַהֶכְרֵחַת שְׁעֵשִׂינוּ עִם
הָאָדָם וְעִם הַבְּהֵמָה שֶׁבָנוּ, נִחְזֵר לְבֵית
הַמְּקֻדָּשׁ, לְאָדָם הַמְּבִיא אֶת הַבְּהֵמָה.
לֹא מִסְפִּיק לִהְיוֹת אָדָם – לְלַמֵּד תּוֹרָה
וּלְקַיֵּם מִצְוֹת – צָרִיךְ גַּם לְדַאֵג לְבְּהֵמָה
שֶׁבְּתוֹכָהּ. אִי אֶפְשָׁר לָתֵת לָהּ לְרַעוּת
סֵתֵם כֹּךָ בַּחוּץ. הָאָדָם צָרִיךְ לְטַפֵּל בָּהּ,

תִּנְצֵג אוֹתִי? בַּחֲסִידוֹת מְסֻבֵּר שֶׁהַבְּהֵמָה
הִיא בְּעֵצָם הַבְּהֵמָה שֶׁבְּתוֹכָהּ, הַנֶּפֶשׁ
הַבְּהֵמִית, זוֹ שְׁרוּצָה לְהִתְנַהֵג בְּטַבְּעִיּוֹת,
בְּלִי שְׂאֵף אֶחָד יֵאמַר לָהּ מָה לַעֲשׂוֹת.
רְאִיתֶם פֶּעַם פָּרָה הוֹלֶכֶת עַל שְׁתֵּי
רַגְלָיִם? הָאָדָם הוּא כְּמַעֲט הַיְצוֹר הַיְחִיד
שֶׁעוֹמֵד בְּצוּרָה זְקוּפָה, בְּעוֹד רַב בְּעַלֵּי
הַחַיִּים הוֹלְכִים עַל אַרְבָּע. הַמִּיחָד
בְּצוּרָה הַזְּקוּפָה הוּא שֶׁהָרֹאשׁ תָּמִיד
נִמְצָא לְמַעֲלָה וּמִשָּׁם מִשְׁקִיף לוֹ עַל
הַגּוֹף שֶׁלְמַטָּה.

הַעֲמִידָה הַזְּקוּפָה מְזַכֵּרָה לִי אֶת
הַטִּיסָה הָאֶחְרוּנָה לְרַבִּי. הַתְּפִלָּאֲתִי אֵיךְ
הַטִּיסִים שֶׁמִּמְרִיא יוֹדֵעַ לֹא לִפְגַּע בְּמִטּוֹס
שֶׁהֲרֵגַע נִחַת? הַתְּשׁוּבָה בְּרוּרָה: בְּשֻׁדָּה
הַתְּעוּפָה מִתְנַשֵּׂא לְגַבָּה מִגְדֵּל הַפְּקוּחַ
וְבוֹ צְוֹת פְּקָחִים שֶׁמְכֻוֹן אֶת תְּנוּעַת
הַמִּטּוֹסִים. אִף טִיסִים לֹא מִמְרִיא וְלֹא
נוֹחַת לִפְנֵי שֶׁקֶבֶל אֲשׁוֹר מִמְגְדֵּל הַפְּקוּחַ.
עֲמִידָה זְקוּפָה עִם הָרֹאשׁ לְמַעֲלָה הִיא
מִגְדֵּל הַפְּקוּחַ שֶׁל הַגּוֹף, שֶׁמְזַכֵּר לוֹ לֶאֱן
אֶנְחֵנוּ טִיסִים וּמְזַהֵר אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַסִּפְנוֹת.
בְּסִפְרֵי הַתִּנְיָא נִקְרָא מִגְדֵּל הַפְּקוּחַ "מַח
שְׁלִיט עַל הַלֵּב".

וּמָה עִם הַבְּהֵמָה? גַּם לָהּ יֵשׁ רֹאשׁ,
אֲלָא שֶׁאֲצֵלָה הוּא עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ קוֹ
הַגְּבֵה שֶׁל הַלֵּב וְשֶׁל אֲבָרֵי הָעֵפוֹל, וְזֶה
אוֹמֵר שְׂאִין מִי שֶׁמְפַקֵּחַ וַיֵּאמַר לָהּ כִּי צִד
לְהִתְנַהֵג. הִיא פּוֹעֵלֶת לִפְנֵי מָה שֶׁטוֹב
לָהּ כְּאֵן וְעִכְשָׁיו. כְּפִי שֶׁהִיא מַעֲכֵלֶת אֶת
הָאֶכֶל בְּצוּרָה אוֹטוֹמַטִית מִבְּלִי לְחֶשֶׁב
עַל כֹּף, כֹּף פּוֹעֵלִים גַּם הַמַּח וְהַלֵּב שֶׁלָּהּ.

להשתלט על הבהמה שבו ולרתם אותה לקדשה. עבודה זו נקראת **אתפפיא**. אני מותר על הנאה חולפת לטובת רצון ה'. כְּאִשֶּׁר יְהוּדֵי מְצַלִּיחַ גַּם לְהִלְהִיב אֶת הַבְּהֵמָה לְהַצְטַרֵּף אֵלָיו זֶהוּ כְּבָר אֶתְגָּר יוֹתֵר גְּדוֹל. זו כְּבָר עֲבוֹדַת אֶתְהַפְכָּא. עבור ה' יתברך שְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת אֵלוֹ הֵן רִיחַ נִפְלֵא בְּיֹתֵהּ, "רִיחַ נִיחֹחַ", רִיחַ שֶׁל יְהוּדֵי שִׁ'שְׁרוּף' עַל ה'!

עבודות האתפפיא והאתהפכא בונות את עמוד העבודה. המאמץ שלנו לעלות מלמטה למעלה מלנה גם את למוד התורה וגם את קיום המצוות. את בית המקדש אנו מתחילים לבנות מהלב, וכך כְּבָר מֵהַיּוֹם נוֹכַל לְהִקְרִיב בּוֹ קִרְבָּנוֹת.

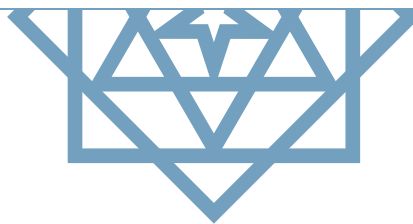
שְׁנֹזְכָה לֵהִיּוֹת מֵה'שְׁרוּפִים' עַל ה'!
שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!
5?

לרסן אותה ובְּעֵקֶר — לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְקֹדֶשׁ. לְשֵׁם כֶּךָ הוּא מַעֲלָה אוֹתָהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

כְּבָרָה עַל ה'

ומה עושים שם לבהמה? שורפים את בשרה על אש המערכה של המזבח. איזה ריח לדעתכם עולה ממנה? האם ריח נעים? אני לא מתכוון לריח הצלי העולה מהכנפים במנגל שֶׁבְּחִנְיוֹן הַקִּיץ. מִמֶּנּוּ דוֹקָא עוֹלָה רִיחַ טוֹב. אֲנִי מְדַבֵּר עַל רִיחַ שֶׁל בֶּשֶׂר שְׁרוּף. לִפְנֵי שָׁבוּעַ בְּקִשָּׁה מִמֶּנִּי אָמַר לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ בַּמִּטְבָּח כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְנוּחַ לְמִשְׁךָ חֲצִי שָׁעָה. וְמָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים קָרָה בְּאוֹתָהּ חֲצִי שָׁעָה? אוי ואבוי, עַד עַכְשָׁיו נִשְׁאָר שֵׁם הָרִיחַ הַשְׁרוּף... אִז מָה נְעִים בְּרִיחַ הַזֶּה?

זֶהוּ הַפְּלֵא! דוֹקָא אֶת הָרִיחַ הַשְׁרוּף הַזֶּה מִבְּקִשׁ ה' יתברך לְהָרִיחַ. הָרִיחַ הַשְׁרוּף הוּא בְּעֵצָם הַמֵּאֲמָץ שֶׁל הָאָדָם

במקום חדשות תקרא נפלאות! לכאורה, עבור

העוסקים בדבר ה' הנצחי שבתורה, נהמת התקשורת היא כקצף על פני המים, רעש חולף שחבל להקדיש לו רגע של תשומת לב. ובכל זאת, מנהיגי ישראל בכל הדורות טרחו להתעדכן בחדשות מהעיתונים. מעבר להכרח להיות בצרת-הציבור ולהכיר את המצב כדי להנהיג נכון, שהרי "אין לדיין אלא מה שענינו רואות", קיימת גם ההכרה שה' 'מדבר אלינו' תמיד גם דרך השגחתו הפרטית על המציאות. ה' מייחס חשיבות למציאות וכלליה, פועל בתוכה ומופיע דרכה בגלוי ובסתר, ואדמו"ר הזקן הדגיש שגם על ביאת המשיח יקראו בעיתונים. אבל המפגש עם ה' דרך המציאות דורש התבוננות עמוקה על פי פנימיות התורה דווקא, המקנה כח של "מבין דבר [גדול] מתוך דבר [קטן]" – יכולת לזהות את טביעת האצבע-הנסית של ה' בתוך כל פרט קטן במציאות, להתעורר מכך לחפש את ה', ולשמוע את המסרים הנצחיים הגדולים הטמונים בתוך פרטי ההשגחה או מרחפים-שורים עליהם.

שלשה משיעורי הגליון השבוע הם דוגמה מאלפת לחיפוש "עושה חדשות... אדון הנפלאות" במאורעות הסובבים אותנו – התעמקות במאבק על הרפורמה המשפטית החושפת זרמי-יסוד בעם ישראל; הכוונה ליוצאים לשליחות להודו בעת הזו דווקא; והתייחסות כפולה לישיבת חומש שזוכה לשינוי מעמדה בחוק. את הכל חותם שיעור העוסק בעבודת ההתבוננות הזו גופא ומורה-דרך כיצד לראות את חוויות חיינו בעין של "מבין דבר [גדול] מתוך דבר [קטן]".

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

